ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3406 — ՈՒՐԲԱԹ 11 ՓԵՏՐՎԱՐ 1883 — Ն. Տ. 23 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՊԱՏՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Դանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ
երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ՄԱՄԻՆ

ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՏՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրատուոյց վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրին հասցէին պիտի ուղղուի։ Կ. Պոլիս Լիզա փաշա խօղուշը, Շարդ Զարչըսը թիւ 33 Մասիսի գրատներեանը։

Ձանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Ջնջուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

30 ՓԱՐԱՁ — ՀԱՆՐԱՊԱՏԱԿԱՆ ԹԵՐԹԱՑ — 30 ՓԱՐԱՁ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն.— Հեռագրական.— Ազգային լուրեր.— Տեսութիւն մը Լիբանանու ժողովրդոց եւ Լիբանանու խնդրոյն վրայ.— Թղթակցութիւնք (Քղի եւ Զմիւռնիայէ).— Թերթեր Մասիսի.— Ռուսահայ համալսարանական ուսանողաց կեանքը։

Կ. ՊՈԼԻՍ 11 ՓԵՏՐՎԱՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն Գ. կարգի Մեճիտիէ պատուանշան շնորհեց Տբրապիզոնի Ռէֆիֆ զօրաց հրամանատար Հասան փաշային։

Մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ երէկ իրիկուն չքեղ ճաշ մը տուաւ ի պատիւ Օսմ. նախարարաց և այլ քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարաց։

Իտալական դեսպան Քորթի կոմսն հաւանականաբար այսօր պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս Հռոմ երթալու համար։ Դեսպանատան Ա. քարտուղար Քոլլպիանոյ կոմսը գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ ի բացակայութեան դեսպանին։

Յառաջագոյն ծանուցինք թէ Քորթի կոմսն իր մեկնումը պիտի յապաղէր մինչև որ Ամերիկեան Տբրիպոլոյ հիւպատոսարանին վերջին միջադէպը կարգադրուէր, և թէ Բ. Դուռն հրաման ղրկած էր Տրիպոլոյ կուսակալին, որպէս զի յանցաւորները գտնելով ըստ օրինի պատժէ։ Իտալական դեսպանին մեկնումը կը նշանակէ թէ այս միջադէպ ամբողջապէս վերջացած է, և արդարև Տրիպոլոյ կուսակալ Բասիմ փաշա՝ ցոյցին հեղինակները բռնելով բանտարկեր և քաղաքավարական այցելութիւն մը տուեր է Տրիպոլոյ Իտալական հիւպատոսին։ Այժմ կը մնայ կարգադրել այն միջադէպն, որ Իտալական հիւպատոսին և միջնաբերդին պահապան զինուորներէն միոյն միջև պատահեցաւ։ Բ. Դրան և Իտալական դեսպանատան կողմէ նշանակեալ պատուիրակներ Տրիպոլիս երթալով քննութիւն մը պիտի ընեն այս խնդրոյն վրայ։

Իսթէրն Էքսբրէս կը ծանուցանէ թէ Ամերիկայի դեսպան Ուսլէյ զօրավարն յայտնած լինելով արտաքին գործոց նախարարին թէ ուղղակի Վեհ. Սուլթանին պիտի դիմէ, եթէ քարիւղէն առնուած մթերանոցի տուրքը չը ջնջուի, Արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշա հրաւիրեր է քաղաքապետ Մազհար փաշան, որպէս զի անյապաղ պատասխանէ Ուսլէյ զօրավարին բողոքին։ Մազհար փաշա սոյն հրաւէրին պատասխանելով ծանուցեր է արտաքին գործոց նախարարուութեան թէ իւր իրաւասութենէն վեր է հին դրութեան վերադառնալ, որովհետեւ քարիւղէն մթերանոցի տուրք առնլու վերջին արտօնութիւնը Վեհ. Սուլթանէն տրուած և նախարարաց խորհրդոյ տեղեկագրին համեմատ կայսերական հրամանագրով մը վաւերացած է։ Ուստի եթէ արտաքին գործոց նախարարը Միացեալ-Նահանգաց դեսպանին խնդրանքը կը բաղձայ ջնջել քարիւղէն մթերանոցի տուրք առնլու արտօնութիւնն, հարկ պիտի լինի առաջին հրամանագիրը ջնջող երկրորդ հրամանագիր մ'ստանալ Վեհ. Սուլթանէն։ Մազհար փաշա ծանուցեր է միանգամայն թէ առանց այս երկրորդ հրամանագրին՝ քաղաքապետութեան անհնարին պիտի լինի արգելել արտօնատերոց որպէս զի կայսերական հրամանագրով իրենց տրուած իրաւունքները ի գործ չդնեն։

Ֆար տիւ Պոսֆոր լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Լիբանանու կուսակալ Բիւսթէմ փաշայի պաշտօնավարութեան նորոգման կամ դադարման վրայ խորհրդակցելու նպատակաւ Բ. Դուռը գումարելիք դեսպանախորհրդին յետաձգուելուն պատճառն արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշայի անձնական տկարութիւնն եղած է։ Արտաքին գործոց նախարարութեան քարտուղար-Թարգման Կիւրպեան Միքայէլ էֆէնտի երեքշաբթի առաւօտ դեսպանատուներն երթալով բերանացի զեկուցեր է դեսպանաց թէ արտաքին գործոց նախարարին տրկարութեան պատճառաւ գումարումը չպիտի կրնար նոյն օրը տեղի ունենալ։

Կը հաւատեն թէ, կ'ըսէ Իսթէրն Էքսբրէս, ելմտական նախարարութիւնը՝ փետր. ամսոյ լրանալէն առաջ տերութեան պաշտօնատարաց մինչև սեպտեմբերի վերջը բանած ամսականները պիտի վճարէ. իսկ անվճար մնացեալ հինգ ամսականաց համար ալ Հավալէներ պիտի տայ գաւառաց մնաւուններուն վրայ։ Ելմտական նախարարութիւնն այժմէն միջոցներ ձեռք կ'առնու, որպէս զի յիշեալ Հավալէներն ստիճանաբար վճարուելով, պաշտօնատարը զանոնք 0/0 ին 50–60 կորուստով գեղջել տալու հարկին մէջ չգտնուին։ Գաւառական սընտուկներուն հրաման տրուեցաւ չընդունիլ այն ամեն Հավալէ, որ սեղանաւորաց և այլ մարդոց ձեռամբ ներկայացուին իրենց։

Ցունական Ավիվ լրագիրը կը հաւատայ թէ Բ. Դուռն՝ ըստ սովորութեան՝ Պոլսոյ Ինի կուսակալ Ռէուֆ փաշայի վերադարձուցեր է Երուսաղէմի Ցունաց Պատրիարքական ընտրելեաց երկրորդ սրբազրեալ ցանկը։ Կ. Պոլսոյ Ցունաց Պատրիարքն, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ փոխանորդն, որ և է զեկուցում չեն ստացած այն փոփոխութիւններուն վրայ, զորս նախարարաց խորհուրդը մտցուց յիշեալ ցանկին մէջ։

Հելլենաց Թագաւորը Ս. Փրկչի Գ. կարգի պատուանշանը տուաւ արտաքին գործոց նախարարութեան համարակալութեան սենեկին տնօրէն Փափազեան Խաչիկ էֆէնտիին։

Ֆար տիւ Պոսֆոր լրագիրը կը ծանուցանէ թէ արքունի թնդանօթարանի վերատեսչութեան և Օսմանեան կայսերական Պանքային միջև պայմանագիր մը կնքուած է Նորմէնֆիլա կոչուած թնդանօթաց 15,000 փամփուշտ մատակարարելու համար, 1000ը 90 Օսմ. ոսկիի։

Արքունի փողերանոցը քանի մը օրէն արծաթեայ մանր դրամ կըտրել պիտի սկսի, այն է 40, 20 և 10 փարանոց (վերջինը ճերմակ մետաղէ)։ Ան այժմ որոշուած է 4 միլիոն ղրուշի մանր դրամ կարել։

Անգլիական Քինկ-Արթիւր անուն շոգենաւ մը՝ նախընթաց օրը Սեւ ծովու մէջ տիրող բուռն փոթորկին պատճառաւ Բիլիայի մօտ խրեցաւ։ 13 նաւասրդք և ուղեւորք շոգենաւին մակոյկներէն մին մը-նելով ազատիլ փորձեցին, բայց դժբաղդաբար չկրնալով ծովասոյզ եղան. մնացեալ նաւասրդք և ուղեւորք կրցին ազատիլ։

Դատական բարեւորոգմանց յանձնախումբն երէկ վերստին դումարեցաւ։ Յիշեալ յանձնախումբը դատարանաց անկախութեան վրայ եղած վիճաբանութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը Բ. Դրան հաղորդեց։ Այժմ դատական օրինաց պակասներն ամբողջացնելու հարկին վրայ կը խորհրդակցի։

Մայրաքաղաքիս նաւահանգստին վերատեսուչ Տիլվէր փաշայի հրաւիրանքաւ՝ ծովէն մարդ ազատելու ընկերութեան միջազգային յանձնախումբն երէկ գումարուելով իւր նպատակին գործադրութեան արգելք եղող պատճառներուն բարձման վրայ խորհրդակցեցաւ։

Փիլիպէ հրատարակեալ Ֆիլերոբոլի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ռուսական ընդհ. հիւպատոս Պ. Քրէպէլ՝ Փիլիպէ վերադառնալով իւր պաշտօնը չարունակել սկսած է։

Կայսերական կառավարութիւնն Սուէյիէէն մինչև Անտիոք երկաթուղի մը շինելու արտօնութիւն տուաւ Վահիտ էֆ. և ընկերաց։

Վերջին թուրքոյ-Ռուսական պատերազմէն ի վեր Օսմ. թղթատարութիւնն Արեւելեան Ռումէլիի համար դրամագրաւ չեր ընդուներ։ Իսթէրն Էքսբրէս կիմանայ թէ Օսմ. թղթատարութիւնն ի մօտոյ պիտի սկսի Արեւելեան Ռումէլիի համար ևս դրամագրաւ ընդունիլ։

Թուրքերէն լրագիրը դրոշմի օրինաց սրբագրեալ բնագիրն հրատարակեցին։ Այս երկրորդ տպագրութիւնն առաջինէն կը տարբերի հետեւեալ կէտերու մէջ։ Անցագիրք, որսորդութեան հրամանագիրը և կալուածագիրք (էմլաք վէ թարու սէնէտաթը) դրոշմի տուրքէ ազատ պիտի լինին։ Վարձակալութեան պայմանագրերէ (քոնթրաթ) առնուած դրոշմի տուրքն ալ, որ սակէ առաջ 10 ղրուշ էր, մէկ ղրուշի իջած է։

Թայմզ լրագիրն իւր փետր. 15 թուոյն խմբագրական յօդուածներէն անմիջապէս յետոյ «Նաբոլէոն իշխան» խորագրով հետաքրքրական տեղեկութիւնը կը հրատարակէ.

«Արտօնութիւն ունինք յայտարարելու թէ Նաբոլէոն իշխանին և Լօժէնի կայսրուհւոյն միջև տեղի ունեցած տեսակցութիւնը քաղաքական հանգամանք չուներ։ Ադով քանի մը մասնաւոր թիւրիմացութիւնք բարձուած են, և իշխանը պաշտօնապէս ճանչուած է Գլուխ Պոնապարդեան գերդաստանին։ Բայց կայսրուհին որ և է կարծիք չէ յայտնած իշխանին ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ, որովհետև Անգլիոյ մէջ հաստատուելէն ի վեր քաղաքականութեամբ չզբաղիր, ուստի շատացած է յաջողութիւն մաղթելով իշխանին այն ամեն սահմանադրական գործողութեան համար, որուն ձեռնարկէ ժողովրդային ուղղակի քուէարկութեան մը (Բէսէմէ)ով ձեւով Ֆրանսական ազգին հրաւէր մ'ուղղելու համար։

«Լօժէնի կայսրուհին մօտերս փարիզ այցելեց այն համոզմամբ թէ Ֆրանսական կառավարութիւնն իրաւունք չունէր ձերբակալելու Նաբոլէոն իշխանն, ուստի կայսրուհին որոշեց անձնական համակրանաց փոքր մը տալ իշխանին։ Փարիզի դատարանաց վճիռն իրաւունք տուած է կայսրուհւոյն օրինաւոր նկատելու Նաբոլէոն իշխանին Ցայտարարութիւնը. բայց Ն. Վեհափառութիւն (Լօժէնի կայսրուհին) մասնակից չէ Հանրապետութեան դէմ ուղղեալ ապօրէն և դաղտնի ձեռնարկի մը։ Իշխանն ալ կ'ուզէ որ գիտցուի թէ իւր առ Ֆրանսական ժողովուրդն ուղղեալ հրաւէրը սա իրողութեան վրայ կը հիմնէ թէ ոչ մէկ ազգային քուէ տակաւին ուրած չէ այն ժողովրդային ուղղակի քուէն, որ 1870ին տրուեցաւ ի նպաստ Պոնապարդեան գերդաստանին (Նաբոլէոն Գ. կայսեր վերջին ժամանակները)։ Եթէ ազգային քուէարկութիւն մ'ի նպաստ Հանրապետութեան վճռէ, իշխանը պիտի խոնարհի անոր առջեւ. բայց նկատելով սա պարագան թէ 1870ի, 1876ի, 1877ի, և 1881ի ընդհանուր ընտրութեանց մէջ արձանագրեալ ընտրողաց մի մեծ մասը քուէ չեր տուած ի նպաստ ո և Հանրապետական վարչութեան մը, իշխանն իրաւունք ունենալ կը կարծէ ըսելու թէ Ֆրանսայի արդի կառավարողք ժողովրդային անտարբերութեան շնորհիւ իշխանութիւն կը վարեն և ո՛չ թէ ժողովրդային հաւանութեամբ։

«Նաբոլէոն իշխանն եթէ աքսորուի, Լոնտրա պիտի գայ։ Իւր իրաւանց օրինաւոր պաշտպանութեան համար, միացեալ Պոնապարդեանց աջակցութեան կը վստահի և կը մերժէ այն ամեն լուրեր որք հրատարակուեցան ծանուցանելով թէ հակառակութիւն ծագած է իրեն և իւր երեց որդի Վիքտոր իշխանին միջև։ (զոր Պոնապարդեանց մի մասը, գլուխ ունենալով զհանրածանօթ Պ. Բօլ Տը Քասանեաք, կայսրութեան յաջորդ կը նկատէ փոխանակ իւր հօր)։ Նաբոլէոն իշխանը կայսրութեան յաջորդ կը նկատէ փոխանակ իւր հօր։ Նաբոլէոն իշխանը [illegible] պատ իւր որդւոյն հրաժարիլ Պոնապարդեան գերդաստանին գլուխ լինելէ։ Եթէ Վիքտոր իշխանն արտաքսի, իտալական բանակը պիտի մնէ, (որովհետև այժմ Ֆրանսական բանակին մէջ կը ծառայէ իբրև թնդանօթաձիգ, ինչպէս Առաջին Նաբոլէոն)։

«Նաբոլէոն իշխանն երէկ փարիզ գնաց։»

Այս է ահա Պոնապարդեան կուսակցութեան արդի դլխին տեսութիւններն, որոցմէ կ'երեւի թէ Պոնապարդեանք տակաւին յուսահատած չեն, բայց կը տեսնուի միանգամայն թէ իրենց յոյսերն ո՛րպիսի տկար հիմերու վրայ հաստատուած են։

Լա Թիւրքի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Մահմուտէի շոգենաւական ընկերութիւնն, որ մինչև ցարդ առանձինն վարչութիւն մ'էր, այսուհետև ծովային գործոց նախարարութեան տնօրէնութեան ներքեւ անցած է։ Այս տնօրէնութիւն յիշեալ ընկերութեան հաշիւները պարզելու նպատակաւ եղած է։

Քանի մ'օրէ ի վեր մայրաքաղաքս Բանայի անուամբ ցոյն մ'եկած է, որ «Հելլենացի նոր Հերակլէս» մականունը կը կրէ։ Եւրոպական լրագիրք այս մարդուն զարմանալի ուժին վրայ կը խօսին, որ վագրներու և այլ վայրենի անասնոց հետ կռուած է եղեր։

Այս Հելլենացի նոր Հերակլէսը Թէվֆիկպաշի թաղապետական պարտէզին մէջ քանի մը ներկայացում պիտի տայ։

Արդէն ծանուցինք թէ երբեմն Պատրիարքարանի հայագործ հանրածանօթ Զաքար աղան երկու շաբաթ առաջ ինքզինք ծովը նետած էր, բայց ժամանակին ազատուելով, վնաս մը չեր կրած։ Այժմ, կ'իմանանք թէ շաբթուս մէջ տան մը վերի յարկէն ինքզինք վար նետեր է, բայց դարձեալ բան մը չէ եղեր։ Զաքար աղա բաւական մեծ հարստութիւն ունի, բայց կ'ըսուի թէ ժառանգական խնդրոյ մ'անկապատ եղբն իւր ջիղերուն դպած և մասնակի յիմարութիւն մը բերած է անոր վրայ։

Արդէն ծանուցինք թէ կայսերական հրամանաւ յանձնախումբ մը կազմուած է, որ պաշտօնական հիւպատոսաց պաշտօնանկութեան պատճառները պիտի քննէ։ Թիւրեալ յանձնախումբը չորեքշաբթի օրն իւր առաջին նիստն ըրաւ ընդ նախագահութեամբ Ցատեան Ցարութիւն էֆէնտիի. երկրորդ նիստն երկուշաբթի օրը պիտի գումարի։ Յանձնախումբն իւր առաջին նրստին մէջ Քիւթահիէի պաշտօնական հիւպատոս Միքէ էֆէնտիի պաշտօնանկութեան պատճառներուն քննութեամբն զբաղեցաւ։ Երկուշաբթի օրն ալ Թուլչայի նախորդ հիւպատոս Եորկաքի էֆէնտիի պաշտօնանկութեան պատճառներուն քննութեամբը պիտի զբաղի։ Ասոնք ամբաստանուած են թէ ապօրէն տուրքեր առած են և թէ իրենց առած տուրքերն հիւպատոսարանի տումարներուն մէջ չեն երեւիր եղեր։

Վագրթ կը ծանուցանէ թէ յանձնախումբը նկատելով որ թըրչմաթուղի մը միայն Միքէ էֆէնտիի պաշտօնանկութեան առիթ տուած է, զայն ի բացատրութիւն հրաւիրեր է. Միքէ էֆէնտի ըսելով թէ յանցանքն իւր սպասաւորին կը վերաբերի, պնդեր է սա կէսին վրայ թէ պաշտօնանկ լինելէ առաջ պէտք էր որ ըստ օրինի երեք անգամ զգուշարարութիւն ընդուներ։ [illegible] առանց որ և է զգուշարարութիւն ստանալու պաշտօնանկ եղած էր. յանձնախումբն յիշեալ հիւպատոսին պաշտօնանկութիւնն իրրեւ պատիժ բաւական համարելով, որոշեր է նոր պաշտօնի մը կոչել տալ զայն։

Զորեքշաբթի երիկուն ժամ 9ին միջոցները կամուրջէն Իսկիւտար գնացող շոգենաւն Իսկիւտարի նաւամատոյցն հասնելով ուղեւորները դուրս հանած միջոցին, քանի մը գրպանախոյզ Հրեայք ուղեւորներէն ոմանց գրպանը թեթեւցուցին, բայց իրենք ալ բռնուելով ոստիկանութեան յանձնուեցան։

Սպարապետութեան դռնէն պահանջք ունեցող և փոխարէն «Երկ» ստացող վաճառականք առջի օրը գումարում մ'ընելով իրենց պահանջքը կարգադրելու միջոցներուն վրայ խորհրդակցեցան։ Վաճառականք որոշեցին մնայուն մասնախումբ մ'ընտրել, որ իրենց պահանջները ձեռք բերելու համար պէտք եղած ջանքերն ընէ կայսերական կառավարութեան քով։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 21 փետր.

Սերպիա խնդրեց դեսպանախորհրդէն՝ որ ինք եւս պատուիրակ ունենայ Դանուբի Եւրոպական յանձնախմբին մէջ։

Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ նպաստաւորիւն հակառակ՝ Սերպիոյ սոյն խնդրանաց յաջողութիւնը տարակուսական կը համարուի, որովհետեւ միւս տէրութիւնք անդամաստ կ'երեւին։

Փարիզ 21 փետր.

Թան լրագիրը կը կարծէ թէ դեսպանախորհուրդն այնպիսի ձախող լուծման մը պիտի յանգի, որ՝ ըստ իւր (Թանի) կարծեաց՝ ապագային մէջ Դանուբի խնդիրը չպարզէլէ զատ պիտի հիմնուի։

Փարիզ 21 փետր.

Նոր նախարարութիւնը կազմուեցաւ հետեւեալ կերպիւ.

Պ. Ժիւլ Ֆէրի՝ նախարարապետ եւ հանրային կրթութեան նախարար.
Պ. Շարմէյ-Լաբուր՝ արտաքին գործոց.
Պ. Վալտէք Ռուսոյ՝ ներքին »
Պ. Մարթէն-Ֆէօյլէէ՝ դատական »
Զօրավար Թիպոտէն՝ պատերազմ. »
Ծովապետ Պրէօն՝ ծովային »
Թիրար՝ ելմտական »
Ռէյնա՝ հանրօգուտ շինութեանց »
Մէլէն՝ երկրագործութեան »
Հէրիսոն՝ առեւտրական »
Քոչբրի՝ հեռագրաց եւ թղթատարութեանց։

Ապրիլ 24 փետր.

Երեսփոխանական ժողովն երմտաց ցոյցին վիճաբանութիւնը կը շարունակէ։

Երմտական նախարար Պ. Քալիկաս ծանոյց թէ Ապէնքի պանքաները 10 միլիոն ֆրանքի ոսկւոյ փոխատուութիւն մը պիտի ընեն կառավարութեան՝ արտաքին պարտուց տոկոսները վճարելու համար։

Պ. Տէլի Եօրկի՝ նախարարութեան ընդհ. աչխարհավարութիւնը քննադատելով մերժեց նախարարութեան առաջարկած բոլոր տնօրէնութիւնները։

Պ. Բրիկոլ երմտացոյցին դէմ խօսեցաւ։ Վիճաբանութիւնը վաղը պիտի շարունակուի։

Պ. Քումունտուրոսի վիճակը միշտ յուսահատական է։

Փարիզ 21 փետր.

Ֆրանսայի Պանքան իւր դրամագլխէն 0/0ին 3 որոշեց։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վանօրէից խորհրդոյ երկու անդամք, Գեր. Սիմէոն եպիսկոպոս և Տ. Յովհ. Աւագ քահանայ Մկրեան երէկ Պատրիարքարան դնացին և Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացան, որ անոնց յանձնարարեց երրորդ պաշտօնակից մը դտնել, և Ազգ. Վարչութեան հաւանութիւնն ստանալ յետոյ, գործի սկսիլ անմիջապէս։ Կը լսենք թէ Վանօրէից խորհրդոյ առաջին գործը պիտի լինի քննել այն կարեւոր տեղեկագիր, զոր կարնոյ Առաջնորդ Գեր. Մաղաքիա Եպ. Վ. Օրմանեան չաբթուս մէջ ղրկած է Ս. Պատրիարքարան Մշոյ Ս. Կարապետի վանքի [illegible] և որոյ պարունակութեան վրայ արդէն հաճաւոտ տեղեկութիւն մը տուած ենք։

Նիկոմիդիոյ Բողոքական ազգայիններէն անձ մը որ քսան երկար տարիներէ ի վեր բողոքականութիւն ընդունած էր, այս անգամ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ծոցը մտնելու փափաք յայտնելով, Գեր. Առաջնորդը զայն ընդուներ և յետ ստուգելոյ որ բնաւ մկրտեալ չէ, հանդիսաւոր մկրտութիւն ընելու հրաման տուեր է։ (Հայրենիք.)

Եւդոկիայէն Ս. Պատրիարք հօր ղրկուած երկար պաշտօնագրոյ մը նայելով, մօտերս քիչ մնացած էր որ Եւդոկիա ծանր խնդրոյ մը պատճառաւ վեր ի վար չրջէր։ Յեղուոյն քահանայք վերջերս ազգային տեղական կանոնագրութեան մը հակառակ հարսանիք կը կատարեն, որով հանդիսականք կը բարկանան և քահանայից հետ վէճի բռնուելով, զանոնք ծեծելու չափ յառաջ կ'երթան. յետոյ տեղական կառավարութեան դիմելով քահանայից պատժուիլը կը խնդրեն։ Կառավարութիւնը քահանայներն Առաջնորդարանին մէջ բանտարկել կուտայ։ Ժողովուրդը կը յուզուի, և Առաջնորդարանը կոխելով կ'աղատէ բանտարկեալ քահանայներն։ Եւդոկիոյ Ազգային Վարչութիւնը կը խնդրէր Պատրիարքարանէն որ թէ՛ քահանայք և թէ՛ Առաջնորդարանը կոխողները պատժուին, այլապէս թէ ոչ հրաժարիլ կ'սպառնար։ Ս. Պատրիարք Հայրն այս չորեքշաբթի խնդիրը խառն ժողովոյ ներկայելու միջոցին, երկրորդ նամակ մը ստացաւ Եւդոկիոյ Վարչութենէն ծանուցանող թէ տեղւոյն կառավարիչն, որոյ մօտերս Եւդոկիոյ Հայոց Առաջնորդարանն այցելութիւն մը տալն և պատուասիրական բանախօսութիւն մ'ընելը ծանուցած ենք, երկու կողմերն ալ կառավարութեան պաշտօնատունն հրաւիրելով հաշտեցուցեր է, և խնդիրն աւելի վնասակար հանգամանք մը չստացած վերջ դտեր է բարեբաղդաբար։

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԼԻԲԱՆԱՆՈՒ ԺՈՂՈՎՐԴՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆՈՒ ԽՆԴՐՈՅՆ ՎՐԱՑ

—=—

Լիբանանու կառավարիչ Բիւս-դէմ փաշայի պաշտօնավարութեան նորոգման կամ դադարման խնդիրը, որ շաբթուս կարեւոր խընդրոց մին եղաւ, ուշադրութիւն կը հրաւիրէ Սուրիոյ մէջ Ֆրանսայի հետեւած ազանդական աշխարհավարութեան վրայ։ Այդ աշխարհավարութիւն կամ՝ քաղաքականութիւն մասնաւոր հանգամանք ունի, և Ֆրանսա՝ Արեւելից այդ մասին մէջ ինքն իրեն բոլորովին բացառիկ դիրք մը տուած է։ Խաչակրաց ժամանակէն ի վեր, յորս կարեւոր դերը խաղացին՝ Հռոմայ Պապին պատերազմի աղաղակներուն անսացող Ֆրանսական թագաւորը և աղնուականք, և մանաւանդ երուսաղեմի Լատին թագաւորութեան հաստատումէն ի վեր, Ֆրանսա Արեւելից Լատին հասարակութիւնն հովանաւորելու իրաւունք մը ստացած է, և որովհետև խաչակիրք ամենէն աւելի Սուրիոյ մէջ հետքեր թողուցին, Ֆրանսայի ուշադրութիւնն ալ ամենէն աւելի Սուրիոյ վրայ դարձած է։ Եւրոպական ուրիշ կաթոլիկ պետութիւնք ոչ նուազ պաշտպանած էին երուսաղէմի Լատին թագաւորութիւնը, բայց Ֆրանսա Միջերկրական ծովու վրայ բռնած բացառիկ դիրքովը, բացառիկ հոգածութիւն մը սկսած է ցոյց տալ պատմական այդ կարեւոր դէպքի հետեւանաց, — այն լատինական շահուց, որք լատինական արշաւանաց ընորհիւ գոյութիւն ստացան ի Սուրիա, որ Միջերկրականի ծովեզերեայ երկիր մ'է։

Հովանաւորութեան իրաւունքը զոր այպէս ԺԱ. դարէն ի վեր ըստացած լինել կը թուի Ֆրանսա Սուրիոյ կաթոլիկներուն վրայ, տարածուած և ընդարձակուած է նոյն համեմատութեամբ որով Հռովմէականութիւնը կը տարածուէր Արեւելից մէջ. որովհետև պէտք է դիտնալ թէ Ֆրանսա Եւրոպական առաջին տէրութիւնն եղած է որ [illegible] Օսմանեան տէրութեան հետ, և այս հանգամանքով, առաջին տէրութիւնն եղած է նաեւ կաթոլիկները պաշտպանող։ Միանգամայն իբրեւ առաջին կաթոլիկ տէրութիւն Եւրոպիոյ, Ֆրանսա պատուոյ խնդիր մը նը-կատած լինիլ կը թուի ամենէն աւելի փոյթ և պատրաստութիւն ցոյց տալ Հռոմի Պապերուն յորդորանաց անսալու, որք Արեւելից Լատին չահերուն պաշտպանութեան համար կաթոլիկ Պետութեանց օգնութիւնը կը խնդրէին։ Կ. Պոլսոյ Ֆրանսական դեսպանք այս մասին նոյնչափ Բարիզէն սրչափ Հռոմէն հրահանգներ ստացած լինել կը թուին։ Սովորութիւն եղած է արդէն որ Կ. Պոլիս գալու համար Բարիզէն ճամբայ ելնող դեսպանք Հռոմէն անցնին անպատճառ։ Հիմա Ֆրանսայի այս քաղաքական-կրօնական թեւարկութեան իրաւունքը կը տարածուի Դամասկոսէն մինչեւ Կ. Պոլիս և ասի մինչեւ Մուսուլ։ Լատինացած Մարոնիք, Լատինացած Բաղդէացիք, Հասունեան Հայք և այս ամեն ժողովրդոց հոգեւոր փրկութեան անձնուիրապէս աշխատող Լատին Բաղդերայք՝ գլխաւոր առարկայներն են Ֆրանսական այս մասնաւոր թեւարկութեան։

Նոր ժամանակաց մէջ, Արեւելքի կաթոլիկները պաշտպանելու մասին Ֆրանսայի հոգածութիւնն երբէք այնչափ դարձնական կերպիւ չարտայայտեցաւ որչափ 1860ին, Լիբանանու խնդրոյն առթիւ։ Որովհետև այս խնդիր Լիբանանու երկու գլխաւոր ժողովրդոց՝ Մարոնիներու և Տրուզիներու՝ ընդհարումէն ծագում առած էր, կը կարծենք թէ ամենէն առաջ այս երկու ժողովրդոց մէկ նկարագիրը կրնայ օգտակար լինել այն ընթերցողաց, որք յատկապէս սերտած չեն Լիբանանու խնդիրը։

Մարոնիք Սուրիոյ մէջ բնակող Քրիստոնեայ ցեղ մ'են, որ բաւական մեծ հնութիւն ունի։ Ասոնց ծագման վրայ պատմաբանք տարակարծիք են, բայց ամենէն աւելի հաւանական կարծիքը սա լինել կը թուի թէ Մարոնիք մեռաղորդներն են այն հին քրիստոնէից, որք եւտիքականութեան մի ճիւղին (Դամասկոսեան աղանդին, monothélite) յարելով, որ դատապարտեցաւ Կ. Պոլսոյ վեցերորդ Ը. Դհանրական Ժողովէն, ստիպուեցան Լիբանանու դժուարամատոյց երկիրը փախչիլ Ը. դարու սկիզբն, Ինստաս Բ. Բիւզանդիոյ կայսեր հալածանաց երեսէն, և անդ հաստատուեցան վանքի մը մօտերն, որ Ե. դարուն մէջ ապրած Մարոն անուն սուրբի մը անուամբ կը կոչուէր։ Դաղթականք իրենց Պատրիարք ընտրեցին նոյն անուամբ եկեղեցական մը, Պատրիարք Անտիոքայ տիտղոսով, և հակառակ մեծ փոփոխութեանց, զորս դարեր ետեւէն [illegible] յարատեւած են տեսակ մը ինքնօրինութիւն պահել Մահմէտական աշխարհակալաց ներքեւ։ ԺԲ. դարուն մէջ, Եւրոպացիներ Լատին թագաւորութեան հաստատման վրայ, Մարոնիք թողուցին իրենց աստուածաբանական մասնաւոր կարծիքներ, որոց պատճառաբաժնուած էին Յունական եկեղեցիէն, և Հռոմէական եկեղեցւոյ հլութիւնը ճանչցան. Ֆիորէնցայի Ընդհանրական ժողովոյն մէջ ար. (ԺԵ. դար.) պաշտօնապէս միացան Հռոմայ եկեղեցւոյն հետ։ ԺԶ. դարուն մէջ դպրոց մը հաստատեցաւ ի Հռոմ, յատկապէս Մարոնի կղերին կրթութեան համար։ ԺԸ. դարուն մէջ, Մարոնիք ստորագրեցին Տրիանդոնի եկեղեցական ժողովին որոշումներն։ Այսու հանդերձ, թէեւ Հռոմայ Եկեղեցւոյն հետ միացած, թողուցուցին ստացած են պահպանել իրենց ազգային ուրոյն ծէսեր և սովորութիւններ։ Օրինակի համար, իրենց եկեղեցական արարողութեանց մէջ հին Սուրիական բարբառը կը գործածեն, հացով ու գինւով միանգամայն կը հաղորդուին, եկեղեցականաց ամուրիութիւնը պարտաւորիչ չէ, վերջապէս ունին տաներ և սուրբեր զոր Հռոմ չճանչնար։ Մարոնիք այժմ իբր 150,000 հոգի են, 150 թեմի բաժնուած։ Իրենց հոգեւոր գլուխ Պատրիարք Անտիոքայ տիտղոսը կը կրէ միշտ, և Քանոպինի վանքը կը նստի, ի Լիբանան։ Կը ճանչէ Հռոմի Պապին գերիշխանութիւնն, և պարտաւոր է տասն տարին անգամ մը տեղեկագիր մը ներկայել Վատիկանին Մարոնի հասարակութեան և իր Պատրիարքութեան վիճակին վրայ։ Իր ներքեւ 17 եպիսկոպոսք կան, որոց կը հպատակին վերոյիշեալ 150 թեմերը կառավարող եկեղեցականք։ Մարոնի կղերին եկամուտները խիստ քիչ են, ուստի առորին կղերն իր ձեռաց աշխատութեամբ կը ճարէ իր օրապահիկ։ Մարոնիք էապէս կրօնական հասարակութիւն մ'են, որոյ մի գլխաւոր նշանը կրնայ համարուիլ սա իրողութիւն թէ երկու սեռի համար բազմաթիւ վանքեր ունին, յորս 20 հազարէն մինչեւ 25 հազար Մարոնի կամ Մարոնուհի փակուած կը մնան իրենց միաբան կամ մայրապետ։ Մարոնիներու գլխաւոր կեդրոնն է Քեսրաւան քաղաքը, Լիբանան լերան արեւմտեան կողին վրայ, բայց Մարոնիք ցրուած են Լիբանանու բոլոր երկրին վրայ, և անտի դուրս դէպ ի հիւսիս մինչեւ Հալէպ և դէպի հարաւ մինչեւ Նազարէթ կը բնակին։ Իրենց քաղաքային ներքին կազմակերպութիւն նահապետական է, անգիր բայց հնարածանօթ նախկին օրինաց համեմատ։ Սուրիոյ Արաբաց նման, Շէյխեր ունին, մասամբ ժառանգական, մասամբ ընտրական, որք տեսակ մը աւատական իշխանութեան ներկայացուցիչներն են, և իրենց փոխանորդներն ունին։

Տրուզիք հեռաւորաբարձրագոյն ժողովուրդ մ'են։ Լիբանանու հարաւային գօտին և արեւելեան կողն իրենց գլխաւոր բնակավայրերն են, ուր իրենց յատուկ 40 գիւղաքաղաքներ և գիւղեր ունին, նաեւ 200 գիւղեր կան, յորս Մարոնիներու հետ խառն կը բնակին, և Լիբանանէն դուրս իբր 80 գիւղերու մէջ եւս Տրուզիք կը գտնուին։ Ասոնք ընդ ամենն 80,000 հոգի կը հաշուին, և քաջ, դեղգէմ և աշխատասէր ժողովուրդ մ'են։ Տրուզիներու ծագումը Մարոնիներու ծագումէն շատ աւելի հին է։ Իսրայէլի երկրորդ դերութենէն յետոյ, Սամարիոյ ամուր դիրքերուն մէջ հեռի տեղերէ բերել տրուած քանի մը պատերազմիկ ցեղերու բնակութիւն տրուած էր, և որովհետեւ ցոյնք այս ցեղերու կարգուքի անունը տուած են, կ'երեւի թէ Քուրդերն են, որովհետեւ կարգուքի և Կորդուք նոյն բառերն են, և դիտնք թէ Կորդուք նախահայրերն են Քրդաց։ Տրուզիք ահա այս հին Քրդական դաղթականութեան սերունդը լինել կը կարծուին։ Բայց թէ ուրիշ ցեղերու հետ ալ խառնուած են, ասոր տարակոյս չկայ։ Իբր հազար տարի յետոյ, Է. դարուն մէջ, Կոստանդին Դ. կայսրը Կոստանդ ծովու հիւսիսակողմը բնակող Պարսիկ ցեղ մը, ընդ ամենն 12,000 հոգի, Լիբանանու երկիրը փոխադրեց իբրեւ պատուար ընդդէմ Մահմէտական արշաւանաց։ Արաբներն ալ, Լիբանանու վրայէն անցնելով, իրենց հետքը թողած են հոն։ Այսպէս, հին Քուրդք, Պարսիկ ցեղ մը և Արաբք կազմած են տարօրինակ խառնուրդ մը, որոյ արդիւնքն է արդի Տրուզին։ Քրդական արեան ներկայութիւնը Տրուզիներու երակաց մէջ այնչափ աւելի հաւանական կը թուի մեզ որչափ արդէն դիտնք թէ Սուրիոյ ուրիշ կողմերն ալ կան Քրդաց դաղթականութիւններ, որք այնչափ խառնուած չլինելով ուրիշ ցեղերու հետ, պահած են իրենց ցեղային ուրոյն նկարագիր։ Պատմաբանք տմնք կը կարծեն թէ խաչակրաց մի մասն եւս խառնուած լինի Տրուզիներուն հետ, բայց այս կէտ շատ տարակոյս կը վերցնէ։ Սա ստոյգ է թէ Ժ. դարէն առաջին կարեւոր դաղթականութիւն մը չէ եղած դէպ ի Տրուզիներու երկիրն, ուստի հոն կանգ կ'առնու Տրուզիներու պատմութեան առաջին մեծ ժամանակամիջոցն։

Սոյն լեռնարնակ ժողովրդեան աղդութիւնն այսպէս կազմուելէ յետոյ, իր տարօրինակ կրօն սկսած է երեւան գալ։ Տրուզիներու կրօնին բացատրութիւնը կը գտնենք կարեւոր աշխատութեան մը մէջ, զոր Լորտ Քարնարվոն հրատարակեց 1860 ին, Լիբանանու խնդրոյն առթիւ Արեւելք ուղեւորութիւն մ'ընելէ յետոյ։ Տրուզիք Լիբանանու „տիտղոսով։ — Եպիսկոպոսի Խալիֆ Հաքիմ Պիամր Ալլահ, կամ Պէտիրլլահ, Տրուզիներու կրօնական դրութեան հեղինակը լինել կը թուի։ Ինքզինք Աստուծոյ փոխանորդն հռչակելով, և իր խորհրդական Տարազի անուն անձն իր դատին չահելով, սկսած է ծաւալել նոր վարդապետութիւն մը։ 1029 ին. (Հէճիրի 407 թուին,) Հաքիմի ասատուծային բնութիւնը, կամ Աստուծոյ Ոգւոյն Հաքիմի անձին մէջ մարմնացումն, հրապարակաւ ծանուցուեցաւ ի Դահիրէ։ Բայց այս յայտնութիւն լաւ ընդունելութիւն չդտաւ ժողովրդեան կողմէ, և Տարազի հաղիւ կրցաւ իր կեանքն ազատել դիրքեանէ մը բռնութենէն։ Ուստի Եղիպտոսի մայրաքաղաքէն Լիբանանու ամուր դիրքերը քաշուելով, հոն յառաջ տարաւ նոր հաւատոյ քարոզութիւնն. և իր անունը թողուց այն ժողովրդեան որ աւելի կամ նուազ յարած էր իր վարդապետութեան. որովհետեւ տարակոյս չկայ թէ Տրուզի անունը Դահիրէի խալիֆին խորհրդական Տարազի անունէն ծագած է։ Հաքիմի աշակերտ և յետոյ վէզիր Համզէ անուն Պարսիկ Մոլլա մը այս նոր կրօնի մէջ մտցուած լինել կը թուի հրապուրիչ տարրեր, ուստի Տրուզիք Տարազիէն աւելի Համզէն կը նկատեն հիմնադիր իրենց հաւատոյ։ Այսպէս, Մարոնի և Տրուզի կրօնական անուններ են միայն։

Տրուզիք մին են այն հաղուագիւտ ցեղերէ, յորս կրօնափոխութիւն ամենեւին տեղի չէ ունեցած։ 800 տարիէ ի վեր անվթար կը պահպանեն իրենց ուրոյն կրօն, քաղաքական ինքնօրինութիւն և ազդութիւն։ Իրենց հաւատալեաց մէջ Մովսիսական կրօնը, Քրիստոնէական Աւետարանն և Ղուրանն հետքեր ունին։ Բայց Տրուզիք չեն ընդունած իսլամական կրօնի եօթն վարդապետութիւններն, և անոնց տեղ հաստատած են սա եօթն վարդապետութիւններ. 1. Ճշմարտախօսութիւն և հաւատարմութիւն, իրարու նկատմամբ միայն. 2. Ինքնապաշտպանութիւն, փոխադարձ պաշտպանութիւն և դիմադրութիւն հասարակաց թշնամւոյն դէմ. 3. Հրաժարում ուրիշ ամեն կրօններէ. 4. Գաւանութիւն աստուածային բնութեան Հաքիմի. 5. Գոհութիւն և բարեպաշտութիւն անոր գործերէն. 6. Հնազանդութիւն անոր կամաց. 7. Բաժանում մոլորամիտներէ և Սատանայներէ։ Տրուզիք կը հաւատան ի մի Աստուած, որ ունի անբաժան բնութիւն մը, որուն իրենք որ և է ստորոգելիք չեն տար, որոյ առջեւ լեզուք կը դադրին խօսելէ և աչքեր՝ նայելէ։ Աստուած, կ'ըսեն, տասն անգամ յայտնուած է երկրի վրայ, մարմնացու մարդոց անուամբ ու ձեւով։ Յանձին Հաքիմի, ըստ վարդապետութեան համդէն, Աստուած տասներորդ և վերջին անգամ յայտնուեցաւ աշխարհի։ Տրուզիք կը հաւատան նաեւ թէ ապրող հոգիներու թիւն երբէք չփոխուիր, և թէ այն ամեն հոգիներ որք այժմ կ'ապրին, աշխարհի սկիզբէն ի վեր ապրած են զանազան մարդկային մարմիններու մէջ, և այսպէս պիտի շարունակեն ցվալճան դարուց։ Երբ մարդ մը մեռնի, անոր հոգին նոր մարմին մը կ'ըստանայ, որ իւր անցեալ կենաց մաքրութեան կամ անմաքրութեան համեմատական ատիճան մը կը բռնէ բարոյական արժանապատուութեան մէջ։ Այսպէս, թէ և Տրուզիք հոգեփոխութեան կը հաւատան, բայց համոզուած են նաեւ թէ շատ մը դարեր անցնելէ յետոյ, երբ հոգին մաքրուի ամեն տրատէ, հանդրստեան ժամանակ մը պիտի դայ։

Իբրեւ կրօնական հասարակութիւն, Տրուզիք բաժնուած են երկու դասուց։ Ագալք (Իմաստունք) որք Տրուզիներու կրօնին գաղտնեաց տեղեակ են, և Ճահիլք (Ցգէտք), որք անտեղեակ են անոնց։ Ագալք ոչ կեղծաւոր, արծաթասէր, մեռաքսեայ կամ ուրիշ որ և է տեսակ բանուած չքեղ հագուստներ չեն կրեր։ Գինի կամ ուրիշ ոգելից ըմպելիք, ծխախոտ են. չեն գործածեր, երբէք չեն երդնուր, չեն հայհոյեր և չեն ատեր, վերջապէս մաքուր կեանք մը կը վարեն։ Այդէն բազմակնութիւնն ընդհանուր կերպիւ անծանօթ է Տրուզիներու մէջ։ Իսկ Ճահիլք ազատ են կրօնական պարտաւորութիւններէ։ Ագալներու կրօնն ու բարոյականն ո՛րչափ ալ խիստ լինին, պատշաճից համեմատ վարուելու սկզբունքն այս լեռնական բարոյախօսներու մէջ ալ մուտ գտած է։ Ճշմարտախօս լինել փափաքելի է կ'ըսեն. բայց երբ էական բան մը աքօղել հարկաւոր է բարձրագոյն պատճառներով, յայտնի ժամ երկդիմութիւն և մինչեւ իսկ սուտութիւն ներելի կը համարուին։

Ըսինք արդէն թէ Տրուզիք աշխատասէր ժողովուրդ մ'են։ Ասոր յայտնի ապացոյց կրնայ լինել Լիբանանու այն մասն ուր կը բնակին։ Մինչ Մարոնիներու մի մեծ մասը բազմաթիւ վանքեր ու եկեղեցիներ միայն չենչնելով կ'ապրին, Տրուզիք դրախտի դարձուցած են իրենց հողերը և բլրակներ, ուր յառաջ կուգան թուփ, ձիթապտուղ և գինի։ Ասոնք են ապրուստի միջոցն այդ լեռնարնակ ժողովրդեան։ Մեռաքսագործութիւնն իրենց գլխաւոր արհեստն է, ցորեն ալ կ'արտադրեն, բայց որովհետեւ երկրին ֆիզիքական վիճակը չներեր, քիչ քանակութեամբ միայն։ Տէ յր-էլ-Գամար գլխաւոր կեդրոնն է Տրուզիներուն։

Բ. Գ. (Շարունակելի)

Ա Զ Դ

Գաւառներէն լրագրոյս բաժանորդ գրուիլ ուզող պատուարժան ազդայնոց կը ծանուցանենք թէ տարեկան կամ վեցամեայ բաժանորդագիրը կանխիկ պարտին ղրկել, որպէս զի կարենան լրագիրս ստանալ կանոնաւորապէս։

Այս առթիւ արժան կը համարինք նաեւ ծանուցանել թէ անցեալ տարիէն բաժանորդագիր կամ հաշիւ պարտող անձանց և քանի մը տեղերու գործակալաց լրագիր ղրկելը դադրեցուցած ենք վերջին յունվար 15 էն ի վեր, ինչպէս որ ծանուցած էինք։

Եւ որպէս զի բաժանորդագիրն արդէն մեր գործակալաց վճարող պատուարժան բաժանորդաց ղրկանք ըրած չլինինք, կը խնդրենք որ անյապաղ իմաց տան մեզ, որպէս զի իրենց լրագիրն ուղղակի իրենց անուան ղրկենք։

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(35)

ԷՏՄՈՆ ԱԳՈՒ

—o—

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՔ ՓԱՐԻԶԻ

Բ.

—=—

ՄՕՐԵՂԲԱՑՔ ԵՒ ՋԵՌՈՐԴԻ

3

Տոքթէրը փոքրիկ նշան մ'ըրաւ գլխովը. բայց Քլէր՝ հիւանդին պարանոցին փաթթուելով ճակատը համբուրեց։

Ես ալ, սիրելի՛ ընթերցող, երբոր նմանօրինակ խնդիր մ'ընեմ, ուրիշ՝ պատասխանի չեմ փափաքիր։

Նոյն օրը, Պ. Մորլոյ, աւելի հանգարտ, և բռնաբաճկոնէն ազատած, կէսօրէն յետոյ Ժամ առաջ արթնցաւ։ Անկողնէն եղած ժամանակ, կոչիկներն առաւ, ամեն կողմ դարձուց, քննեց, գննեց և հիւանդապահին տուաւ ազաչելով որ նայի թէ մէջն երսուն հազար ֆրանք կա՞ր։ Այն ժամանակ միայն յանձն առաւ հագնիլ զանոնք։ Գլուխը կէս ժամ սանտրեց կրկնելով. „չեմ ուզեր որ ըսուի թէ քեռորդւոյս հարսութիւնն իմ գլուխս անցած է։„ Իր հանդերձներուն ամեն ծալքերը խուզարկելէ յետոյ, մի առ մի պատուհանէն վար թօթվեց։ Հագուելէն յետոյ մնախտ մը խնդրեց և սենեակին պատին վրայ գրեց.

ԱՅԼՈՒՍ ԸՆԶԻՑ ՄԻ՛ ՅԱՆԿԱՆԱՐ

Ապա սկսաւ ձեռները չփնել ամենայն զօրութեամբ, որպէս զի համոզուի թէ Ֆրանսայի հարստութիւնը փակած չէր իր ձեռաց։ Մատները մի առ մի քերեց մնախտով, առաջինէն մինչեւ վերջինը, և մէկէն մինչեւ տասն ուշադրութեամբ թուեց, վախնալով որ անոնցմէ մէկը չմոռնայ։ Պ. Օվրէ իր հանապազօրեայ այցելութիւնն ըրաւ անոր։ Պ. Մորլոյ ինքզինք քննիչ դատաւորի մ'առջեւ կարծելով, թախանձանօք խնդրեց որ վրան գլուխը խուզարկեն։ Տոքթէրն ինքզինք ճանչցնելով՝ իմացուց անոր թէ Ֆրանսաւ բժշկուած էր։ Խեղճ մարդն հարցուց թէ ստակը գտնուած էր։ Որովհետեւ քեռորդիս ասկէց դուրս պիտի ելնէ, ստակը պէտք է իրեն. ուր է. իմ քով չէ. անկողնոյս մէջ չը լինի։„

Եւ իսկոյն անկողինը բռնեց տակնիվրայ ըրաւ, ա՛նչափ արագութեամբ, որ արգիլելու ժամանակ չմնաց։ Տոքթէրը դուրս ելաւ՝ անոր ձեռքը սեղմելով։ Պ. Մորլոյ մեծ խնամքը չփեց այն ձեռքը։ Երբոր իր նախաճաշը բերին իրեն, նախ անձեռոցը խուզարկեց, յետոյ գաւաթը, դանակը, պնակը, կրկնելով թէ չուզեր իր քեռորդւոյն ինչքն ուտել։ Ճաշն աւարտելէ յետոյ ձեռքերը լաւ մը լուաց։ Պատառաքաղն արծաթի է, կ'ըսէր, չը[illegible] որ արծաթի մնայ ձեռքիս մէջ։„

Պ. Օվրէ յուսահատ չէ անոր բժշկուելէն, բայց ժամանակի կարօտ է։ Գլխաւորապէս ամառուան ու աշնան մէջ կը բժշկուի խելագարութիւնը։

ՎԵՐՋ

Գ.

ԾԱՆՈՒ ՀՈԳԵՐ

1

Հանրի Թուրնէօր, որ համաշխարհական արուեստանոցին մէջ առաջին շքադրամ մ'ոսացաւ, թէ և մեծահանճար նկարիչ մը չէ, բայց և այնպէս ընտիր պատկերներ կը շինէ։ Գրեթէ Պ. Ինկրէսի չափ լաւ կը նկարէ, և իր դոյները դրեթէ Պ. Տիտղի գոյներուն չափ ճոխ են։ Իր պատկերները չորս հինգ տարիէ ի վեր նորաձեւութիւն մ'եղած են, բայց նորաձեւութեան քմահաճոյքէն վախնալու բան մը չունին։ Զանոնք անգլիական գինիներով կը սինքն տարապայման թանկ։ Ժան Կոմանի ընդարձակ Տէնոյ պատկերը՝ 18,000 ֆրանքի դնուեցաւ Փարիզի Թանգարաններուն մէկէն։ Ռուանցի սեղանաւոր մը 6000 ֆրանք տուաւ Համբոյ Ամֆ Շուրնէի մակադրեալ փոքրիկ պատկերի մը, և Օրէորդ Տաղոնդէր Օրէորդ Մարսի Տոբէրման յայտնի պատկերը՝ 11,000 ֆրանքի դնուեցաւ հարուստ Պելճիացիի մը։ Այնչափ պատկեր ապատրուած է իրեն, որ երկու տարիէն չկրնար աւարտել, և տարին քառասուն հազար ֆրանք կրնայ շահիլ ամենայն դիւրութեամբ։

Իր առաջին յաջողութիւններն 1851 ի համաշխարհական արուեստահանդէսէն սկսած են։ Մինչեւ այն ժամանակ յոյժ անչնչին կերպիւ ապրուստ կը հայթայթէր։ Հայրը, Պ. Թուրնէօր, երբեմն գինիի վաճառականութեան յանձնակատար, տասն հազար ֆրանք տարեկան եկամուտով գործէ քաշուած, ոչ օգնած էր և ոչ արգիլք եղած իր որդւոյն կոչման. ինքներին թողած էր զայն սա քաջալերական խօսքերով. „եթէ տաղանդ ունիս, կը յաջողիս, իսկ եթէ չունիս, ետ կը քաշուիս նկարչութենէ, և ես ալ այն ժամանակ առուտուրի կը դնեմ քեզ։„ Բանէն մինչեւ երսուն տարի, Հանրի՝ ածան ապագրութեանց համար փայտեր դծագրեց, հովահարներ, չաքարեղինաց տուփեր, յախճապակիներ և մինչեւ իսկ վառարանի ծածկոյթներ նկարեց։ Տէն Կերակուրի անին հովնկարն, որ տակաւին դատառաց մէջ կը վաճառուի, իր մանկութեան մեղքերէն մին է։ Կրած տանջանքներ նեղութիւնն օգտակար եղաւ իրեն։ Խնայութիւն սովրեցաւ։ Այն օրն որ իր հայրը տասն և ութ ամսուան համար ապահովեալ տեսաւ, արուեստական նիւթեր նկարելէ հրաժարեցաւ և պատկերահանութիւն ընել սկսաւ։

Իր նկարչական գործարանը Ֆրոչոյ ծառուղւոյն ամենէն մեծն և փարիզի ամենէն գեղեցիկ գործարանն է։ Թանգարան մ'է, ուր պատկերներէ զատ ամեն տարատ նոր հաւատոյ քարոզութիւնն. և իր անունը թողուց այն ժողովրդեան որ աւելի կամ նուազ յարած էր իր վարդապետութեան. որովհետեւ տարակոյս չկայ թէ Տրուզի անունը Դահիրէի խալիֆին խորհրդական Տարազի անունէն ծագած է։ Հաքիմի աշակերտ և յետոյ վէզիր Համզէ անուն Պարսիկ Մոլլա մը այս նոր կրօնի մէջ մտցուած լինելու կը թուի հրապուրիչ տարրեր, ուստի Տրուզիք Տարազիէն աւելի Համզէն կը նկատեն հիմնադիր իրենց հաւատոյ։ Այսպէս, Մարոնի և Տրուզի կրօնական անուններ են միայն։

Տրուզիք մին են այն հաղուագիւտ ցեղերէ, յորս կրօնափոխութիւն ամենեւին տեղի չէ ունեցած։ 800 տարիէ ի վեր անվթար կը պահպանեն իրենց ուրոյն կրօն, քաղաքական ինքնօրինութիւն և ազդութիւն։ Իրենց հաւատալեաց մէջ Մովսիսական կրօնը, Քրիստոնէական Աւետարանն և Ղուրանն հետքեր ունին։ Բայց Տրուզիք չեն ընդունած իսլամական կրօնի եօթն վարդապետութիւններն, և անոնց տեղ հաստատած են սա եօթն վարդապետութիւններ. 1. Ճշմարտախօսութիւն և հաւատարմութիւն, իրարու նկատմամբ միայն. 2. Ինքնապաշտպանութիւն, փոխադարձ պաշտպանութիւն և դիմադրութիւն հասարակաց թշնամւոյն դէմ. 3. Հրաժարում ուրիշ ամեն կրօններէ. 4. Գաւանութիւն աստուածային բնութեան Հաքիմի. 5. Գոհութիւն և բարեպաշտութիւն անոր գործերէն. 6. Հնազանդութիւն անոր կամաց. 7. Բաժանում մոլորամիտներէ և Սատանայներէ։ Տրուզիք կը հաւատան ի մի Աստուած, որ ունի անբաժան բնութիւն մը, որուն իրենք որ և է ստորոգելիք չեն տար, որոյ առջեւ լեզուք կը դադրին խօսելէ և աչքեր՝ նայելէ։ Աստուած, կ'ըսեն, տասն անգամ յայտնուած է երկրի վրայ, մարմնացու մարդոց անուամբ ու ձեւով։ Յանձին Հաքիմի, ըստ վարդապետութեան համդէն, Աստուած տասներորդ և վերջին անգամ յայտնուեցաւ աշխարհի։ Տրուզիք կը հաւատան նաեւ թէ ապրող հոգիներու թիւն երբէք չփոխուիր, և թէ այն ամեն հոգիներ որք այժմ կ'ապրին, աշխարհի սկիզբէն ի վեր ապրած են զանազան մարդկային մարմիններու մէջ, և այսպէս պիտի շարունակեն ցվալճան դարուց։ Երբ մարդ մը մեռնի, անոր հոգին նոր մարմին մը կ'ըստանայ, որ իւր անցեալ կենաց մաքրութեան կամ անմաքրութեան համեմատական ատիճան մը կը բռնէ բարոյական արժանապատուութեան մէջ։ Այսպէս, թէ և Տրուզիք հոգեփոխութեան կը հաւատան, բայց համոզուած են նաեւ թէ շատ մը դարեր անցնելէ յետոյ, երբ հոգին մաքրուի ամեն տրատէ, հանդրստեան ժամանակ մը պիտի դայ։

Իրրեւ կրօնական հասարակութիւն, Տրուզիք բաժնուած են երկու դասուց։ Ագալք (Իմաստունք) որք Տրուզիներու կրօնին գաղտնեաց տեղեակ են, և Ճահիլք (Ցգէտք), որք անտեղեակ են անոնց։ Ագալք ոչ կեղծաւոր, արծաթասէր, մեռաքսեայ կամ ուրիշ որ և է տեսակ բանուած չքեղ հագուստներ չեն կրեր։ Գինի կամ ուրիշ ոգելից ըմպելիք, ծխախոտ են. չեն գործածեր, երբէք չեն երդնուր, չեն հայհոյեր և չեն ատեր, վերջապէս մաքուր կեանք մը կը վարեն։ Այդէն բազմակնութիւնն ընդհանուր կերպիւ անծանօթ է Տրուզիներու մէջ։ Իսկ Ճահիլք ազատ են կրօնական պարտաւորութիւններէ։ Ագալներու կրօնն ու բարոյականն ո՛րչափ ալ խիստ լինին, պատշաճից համեմատ վարուելու սկզբունքն այս լեռնական բարոյախօսներու մէջ ալ մուտ գտած է։ Ճշմարտախօս լինել փափաքելի է կ'ըսեն. բայց երբ էական բան մը աքօղել հարկաւոր է բարձրագոյն պատճառներով, յայտնի ժամ երկդիմութիւն և մինչեւ իսկ սուտութիւն ներելի կը համարուին։

Ըսինք արդէն թէ Տրուզիք աշխատասէր ժողովուրդ մ'են։ Ասոր յայտնի ապացոյց կրնայ լինել Լիբանանու այն մասն ուր կը բնակին։ Մինչ Մարոնիներու մի մեծ մասը բազմաթիւ վանքեր ու եկեղեցիներ միայն չենչնելով կ'ապրին, Տրուզիք դրախտի դարձուցած են իրենց հողերը և բլրակներ, ուր յառաջ կուգան թուփ, ձիթապտուղ և գինի։ Ասոնք են ապրուստի միջոցն այդ լեռնարնակ ժողովրդեան։ Մեռաքսագործութիւնն իրենց գլխաւոր արհեստն է, ցորեն ալ կ'արտադրեն, բայց որովհետեւ երկրին ֆիզիքական վիճակը չներեր, քիչ քանակութեամբ միայն։ Տէ յր-էլ-Գամար գլխաւոր կեդրոնն է Տրուզիներուն։

Բ. Գ. (Շարունակելի)

Ա. Զ. Դ

Գաւառներէն լրագրոյս բաժանորդ գրուիլ ուզող պատուարժան ազդայնոց կը ծանուցանենք թէ տարեկան կամ վեցամեայ բաժանորդագիրը կանխիկ պարտին ղրկել, որպէս զի կարենան լրագիրս ստանալ կանոնաւորապէս։

Այս առթիւ արժան կը համարինք նաեւ ծանուցանել թէ անցեալ տարիէն բաժանորդագիր կամ հաշիւ պարտող անձանց և քանի մը տեղերու գործակալաց լրագիր ղրկելը դադրեցուցած ենք վերջին յունվար 15 էն ի վեր, ինչպէս որ ծանուցած էինք։

Եւ որպէս զի բաժանորդագիրն արդէն մեր գործակալաց վճարող պատուարժան բաժանորդաց ղրկանք ըրած չլինինք, կը խնդրենք որ անյապաղ իմաց տան մեզ, որպէս զի իրենց լրագիրն ուղղակի իրենց անուան ղրկենք։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Ի ՀԱՅՐԱՍՏԱՆԻ

—•—

(Պաշտօնական Թղթակցէ մը)

—

Կեղի (Ռղի), (*) 31 դեկտ. 32.

Դեկտ. 23ը բերկրառիթ օր մ'էր Կեղւոյ աւանիս համար. օր մը՝ յորում Հայոց սիրելի Պատրիարք Ամենապատիւ Ներսէս Սրբազանի 'ի դահն պատրիարքական վերահաստատութեան լուրն Ազգ. լրագիրք կ'աւետեն. մեզ, Տարիէ մ'աւելի էր յորս զրկուած էր Հայն իւր Սիրելի Պատրիարքէն, եւ այժմ երբ կրկին կը տեսնէ գնա 'ի դահն պատրիարքութեան շնորհիւ Օսմ. վեհ. կայսեր՝ անսահման կը լմնի նորա ուրախութիւն, անոր համար զարմանալի չէ որ այդ բերկրառիթ լուրը տարօրինակ տպաւորութիւն գործեց 'ի գաւառս, ուր Ամեն. Ներսէս Սրբազանի թանկագին ծառայութիւնք աւելի գնահատուած էին, քան այդր 'ի Մայրաքաղաքի, ուր աճապարեցին Նորին Սրբազնութեան հրաժարականն ընդունել։

Տեղւոյս Փ. Առաջնորդ Դեր. Տ. Ներսէս Վ. վարդապետ Խարախանեան, Ամեն. Ներսէս Սրբազանի վերահաստատութեան լուրն առնելուն՝ թէպէպով մը տեղւոյս կառավարութեան ծանոյց թէ այդ պատճառաւ հանդիսական է հանդէսներ եւ գոհարանական աղօթքները կատարուին, զի Կեղւոյ Հայ յժողովուրդն ալ 'ի նշան իւր երախտագիտութեան Օսմ. վեհ. Սուլթանին կենաց համար պիտի նուիրէ առ Աստուած իւր եկեղեցեաց մէջ։

Դեկտ. 23 գիշեր ժամ երկուքի մէջ ցոյներն էր դանգակներ հնչեցան եւ զարմանալի կերպով ժողովուրդը մէկ բոպէի մէջ խմբուեցաւ Առաջնորդարանի դուռն. աւանս լուսաւորուած էր հազար եւ մէկ լապտերներով եւ մոմերով, երկինքն եւս պարզ եւ վճիտ կը շողշողար պսպղուն աստեղօք. երգեցիկ տղայք Առաջնորդարանի դուռը կայնած մոմ 'ի ձեռին ներդաշնակ ձայնիւ կերգէին, եւ որք բազմիցս «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթան, կեցցէ՛ Ներսէս Պատրիարք» ձայներուն կ'ընդհատուէին, Հայր Խարախանեանն առաջնորդեց բազմութեան աղջկանց ընդարձակ դպրոցը որ մերձ է Առաջնորդարանին, իր առջեւէն երգեցիկ մանկունք եւ եռուէն խիտ բազմութիւն մը ունենալով, ընդ որս էր եւ տեղւոյս Ոստիկանութեան տեսուչ Հարիւրապետն՝ քանի մը ոստիկաններով, որք կառավարութենէն զրկուած էին հակիրճ հանդիսին բարեկարգութեան. բազմութիւնն անտեղեակ՝ որ ինչ եղեալն էր, հետաքրքիր էր իր ուրախութեան պատճառն իմանալ. Հայր Խարախանեանն ժպիտ 'ի շուրթն աւետեց ժողովրդեան իր Սիրելի Պատրիարքին վերադարձն յաթոռն իւր. նկարագրեց Ամեն. Ներսէս Սրբազանի բարձր արժանիքը, աւելի պերճախօս լեզուաւ մը բացատրեց հանդիսականաց Վեհ. Սուլթանի կայսերական շնորհն առ Ամեն. Ներսէս Սրբազանն՝ եւ այնուհետեւ առ Աղգս Հայոց, Նորին Վեհափառութեան թանկագին վստահութեան եւ համակրութեան վերահաստատութիւնը եւ Աղգիս չարախօսաց ամօթալի պարտութիւնը։ Ծանոյց նաեւ ժողովրդեան յառաջակայ կիւրակէին (դեկտ. 26ին) ներկայ գտնուիլ այն հանդիսին եւ գոհարանական աղօթից՝ որք պիտի կատարուէին Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ Վեհ. Սուլթանին կենաց համար, այս առենախօսութիւնն ժողովրդեան ծափահարութեամբք եւ կեցցէներով վերջացաւ, Հայր Խարախանեանէն յետոյ տաճկերէն լեզուով կարճ բանախօսութիւն մ'ալ Մխոց. Ընկ. տեղւոյս վարժարանի Ա. Դասատու Մեծ. Ղազարոս էֆ. Փէշաբալճեանն ըրաւ, եւ իր պերճախօսութեամբն հանդիսականաց զարմանքն գրաւեց։

Կիւրակի առաւօտ Ս. Սարգիս թաղի եկեղեցին խուռն բազմութիւն լցուած էր այնպէս որ հազիւ թէ կանգնելու տեղ գտանք. կանթեղք եւ ջահք կը փայլատակեն, խորանները զոգցեն թէ աւելի փայլ ու շուք հագած էին, ամէն սրտերը կը տրոփէին ու կը թընդայ 'ն ուրախ եւ հեշտ զգացումներով, ամէն բերնէ մրմունջներ կը բարձրանային առ Աստուած վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին եւ մեր սիրելի ու ազգանուէր Պատրիարքին։ Պատարագն բաց կըսաւ. երգեցիկ մանկունք մոմ 'ի ձեռին սեղանին շուրջը պար առեալ կը նուագէին քան թէ կերգէին, իրենց մանկական պարզ ճակատէն եւ սուրբ ժիր նայուածքէն չուտ կը հասկցուէր թէ իրենց այդ աւուր երգեցողութիւնք տեղի կունենային ուրիշ խանդով եւ եռանդեամբ եւ եւ ը պատարագն աւարտեցաւ, գուրսէն լսուեցան գոչոր եւ քաղցր ձայները. ահա այս այն մանկանց խմբեակն էր՝ որ կառաջնորդէր Դեր. Հայր Խարախանեանին յեկեղեցին, ուր զգեստաւորեալ բեմն ամբարձաւ շրջապատուած այն քաղցրերգակ խմբեակէն. ասոնց պահուն Ներկայ գտան Գայմագամն, Մարմիւտարին եւ կառավարութեան ուրիշ պաշտօնեայք, որք օր մը յառաջ փափագ յայտնած էին Հայր Խարախանեանի ներկայ գտնուիլ սոյն հանդիսին, եւ որոց համար արդէն պատրաստուած էին նստարաններ, խօշմաթեան Մեծ. Գեւորգ եւ Ամերիկեան Գրիգոր էֆէնտիներն առ Նոսա կեցած քարոզին կարեւոր կէտերը կը թարգմանէին անմիջապէս. Հայր Խարախանեանն ազգու եւ վսեմ լեզուաւ մը բացատրեց Ժողովրդեան Օսմանեան կայսերաց 4–5 հարիւր տարիներէ 'ի վեր առ Հայն ունեցած եւ ցուցուցած խնամքն ու սէրը, դորովն ու գութը, 'ի՞նչպատմութենէ ցուցուց Հայոց գաղթականաց վիճակն եւ Աղգին կորուստն ընդ համակրօն պետութեամբք, յիշեցուց Հայկական եկեղեցւոյ գէմ միջին դարու եւ այլ ժամանակներուն հանուած հալածանքները քրիստոնեայ ազգերէն, ինչպէս էին Յունք եւ Պապականք, մինչդեռ Օսմ. բարեխնամ Տէրութեան տակ գտնուող Հայք ազատ պահեցին իրենց կրօնն, լեզուն եւ ազգութիւնը. յորդորեց ճանչնալ իրենց պարտքն ու կոչումն, եւ ինչպէս ցայժմ՝ յայսմհետեւ ալ պահել այն հաւատարմութիւնը՝ որ Հայոց ազգին յատկանիշն եղած է. Ատ եւս ունկընդրաց ուշադրութիւնը հրաւիրեց մասնաւորապէս վեհ. Սուլթանին անգամոյս մեր սիրելի Պատրիարքին ցուցուցած սիրոյն ու համակրութեան վերայ, որով առ Արմենեանս ունեցած հայրախնամ գորովն ու սէրն հաստատեց։ Քարոզէն վերջ զրաւոր լեզուաւ գոհաբանական աղօթք մի արտասանեց՝ զոր հետեւեալ կերպով վերջացոյց. « Օրհնեա՛, Տէ՛ր, զՕսմանեան բարեխնամ կայսրն, զկայսերազունս եւ զամենայն պարագայս իւր, պահելով զնոսա ընդ հովանեաւ ամրածածուկ աջովդ քոյ սրբոյ. (ամէն բերնէ ամէն կը լսուէր)։ օրհնեա՛ Տէր, զամենայն նախարարս, զիմաստուն եւ զարդարասէր խորհրդականս, զանկաշառ պաշտօնեայս եւ զվարիչս մեծի Տէրութեանս. օրհնեա՛, Տէ՛ր, եւ զպետս գաւառաց, զզօրավարս, զզօրագլուխս եւ զամենայն զինուորութիւն Տէրութեանս, օրհնեա՛, Տէ՛ր, եւ զօրացո՛ զբազուկ Տէրութեանս ի պաշտպանութիւն հայրենեաց, արդարութեան եւ իրաւանց, օրհնեա՛, Տէ՛ր, եւ զամենայն ժողովուրդս Պետութեանս, եւ չնորհեա՛ ամենեցուն զամս բազումս անցուցանել խաղաղութեամբ, տուր ամենեցուն ոգի սիրոյ եւ զգաստութեան, ոգի հաւատարմութեան եւ հնազանդութեան, հնազանդիլ եւ հպատակ կալ ի քէն կարդեալ իշխանութեանն. պահեա՛, Տէ՛ր, միշտ անսասան եւ յաղթող զՔեզ Վեհ. Արքայն մեր զՍուլթան Համիտ Խան զՕգոստափառ կայսրն Օսմանեան մեծազօր տէրութեան »։ Հայր Խարախանեանն յայտարդեց Մեծ. Ղազարոս էֆ. Փէշամալճեան, որ Թուրքերէն լեզուաւ գրուած ճառ մը կարդաց. յիշեալն տաճկերէն լեզուի մէջ ունեցած խորին հմտութիւնը ծանօթ էր. Թուրք պաշտօնեայք մեծ ուշադրութեամբ կը դիտէին յայտնուած բոլորովին նորա ճարտար լեզուէն։

Նա եւս վերջացոյց աղօթելով Վեհ. Սուլթանին, Բարձր. Եպարքոսին եւ բոլոր նախարարաց կենաց երկանկութեան ու բարօրութեան համար. երգեցիկ մանկունք բեմէն վար իջնալով իրենց երգի թելը նորէն ձեռք առին եւ առաջնորդեցին Հայր Խարախանեանի՝ որ զգեստաւորեալ գալոցն ելաւ, որու կը հետեւէին Գայմագամն, իւր պաշտօնեայք եւ հոծ բազմութիւն մը. անդ 'ի սրահ դպրոցին Գայմագամն յայտնկայս իւր խորին շնորհակալութիւնն յայտնեց Հայր Խարախանեանի եւ բոլոր Հայ հանդիսականաց՝ գովելով Հայոց դարաւոր հաւատարմութիւնն ու եռանդ, արհամարհանք եւ վիշտ յայտնեց այն կարգի անձանց դէմ, որք տարապարուց կը ջանային արատ գնել եւ ընդ կասկածանօք դարաւոր հաւատարմութիւնը. խոստացաւ տեղեկագրել Կարնոյ կուսակալութեան այդ աւուր հանդէսը։ Հանդէսէն ետք Մեծ. Ամերիկեան եղբարց տուն թէյի հրաւիրուեցան կառավարական պաշտօնեայք եւ Հայ երեւելիք։

(Պաշտօնական Թղթակցէ մը)

—

Զմշկածաղ 10 յունվ. 1883

Զմշկածաղ ունի մի լուսամիտ և գործոն գայմագամ, որ խարութիւն գներ ցեղային տարբերութեան, չը զանազանէր քրիստոնեայն ոչ-քրիստոնէէն, այլ կը յարգէ հաւասարութիւն, կը սիրէ ուսումնք, որոյ ճշմարիտ ապացոյցներ կրնան համարուիլ իւր օգտակար գործեր։ Ինք բնիկ Պօլսեցի է և կրթութիւն առած տէրութեան (Միդիէյ) դպրոցը։ Հիւսէյին Հիւսնի էֆէնտիէ իւր անունը պաշտօն վարած է Ակն, Արապկիր, Խարբերդ և այլուր ամենայն խղճահարութեամբ, այնպէս որ Նորին Վսեմութեան իւրաքանչիւր տեղէ մեկնումը մեծ վիշտ պատճառած է տեղացւոց։ Մէն մի տեղ ձգած է իւր բնական եղած յիշատակներ։ Ինչպէս որ աստ. քիչ միջոցի մէջ շինել տուած է մի կրթական շէնք (Ռիւշտիյէ), կառավարութեան համար պալատ, Զմշկածաղի առջեւէն սահող գետակին վրայ մի հոյակապ կամուրջ և ճանապարհներ։ Մտադիր է երկրագործութիւնն ևս իւր կայէնային դրութենէն նոր ձևի վերածել, բերել տալով տեղէդ նոր ոճով արորներ և այլ գործիք։ Ի մի բան, շատ մի գայմագամներու պէս պարզ հաւաքիչ մի չէ, այլ երկրին յառաջդիմութեան համար աշխատող հըմուտ և հեռատես անձ մ'է։ Կը մաղթենք Նորին Վսեմութեան համար աւելի բարձր և փայլուն պաշտօններ, որոյ արժանի է թէ՛ իւր տաղանդով, թէ՛ յառաջդիմասէր ոգւով և թէ հաւասարասէր եռանդով։ Մոռցանք ասել որ Նորին Վսեմութիւն իւր բարձր հովանաւորութեան տակ առած է ի Նը-պատ Հ. Միաց. Ընկ. լինելիք ներկայացումը։

Ունեցաւ Զմշկածաղ նաև մի ազգասէր, դպրոցասէր և սահմանադրասէր հոդուոր գլուխ. Բալուի տեղապահ Պաղճեան Արժանապատիւ Բարթուղիմէոս Ծ. վարդապետ։ Նորին Արժանապատուութիւն անցեալ ամսոյ 24ին եկաւ աստ. իւր առաջին այցելութիւն դպրոցին մըուտ, որով ցուցուց յայնժամէն իւր ուսումնասիրութիւնը։ Մի շաբաթ վերջ անմիջապէս ձեռնարկեց գաւառական ընդհանուր ժողով կազմել որ չկար։ Դիւանի ընտրութեան տաեն թէ և քիչ մի իրարանցում տեղի ունեցաւ, սակայն առանց երբէք կարեւորութիւն տալու, Սահմանադրութեան ցուցած հրահանգաց համեմատ Դիւանի կազմութիւն, եղաւ յաջորդ նիստով ալ վարչութեան քաղաքական և կրօնական ժողովներ կազմուեցան։

Զմշկածաղի ժողովուրդ՝ չորս տարի առաջնորդէ զրկուած լինելով կը գուրգուրայ Նորին Արժանապատուութեան վերայ։

* * *

Ամսոյս 2ին կիւրակէ առաւօտ Հոգեհանգիստ կատարել տուաւ հանգուցեալ վեհափառ կաթուղիկոսի մահուան առթիւ։ Վասն ալ գոհաբանական բարեմաղթութիւնք պիտի լինին Նորին կայսերակաղ վեհափառութեան կենաց։ Հայ սրտեր զեղուն են երախտագիտութեամբ առ գահն Օսմանեան, և մասնաւորապէս առ օգոստափառ կայսրն մեր, Սուլթան Համիտ Խան։ Զի Նորին կայսերական վեհափառութիւն՝ ազգին սիրելի Պատրիարքը, Ամենապատիւ Ս. Ներսէս, ազգին դարձուց և զՆորին Ամենապատուութիւն թանկագին շնորհներով պատուեց։ Կեցցէ Սուլթան Համիտ Խան տաղաւորներ և ծափահարութիւնք յամենուստ կը լսուին։ Կը հրճուին Հայ սրտեր՝ տեսնելով որ իւրեանց վեհապետ ձեռնարկած է վարձատրել Հայոց դարաւոր հաւատարմութիւն։ Ցանհունս գոհ են մանաւանդ թիւրիմացութենէ յառաջ եկած Հայոց հաւատարմութիւն աղարտող կասկածները փարատած տեսնելով իւրեանց վեհապետին սրտէն։

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱԲՈՆԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ ԿԵԱՆՔԸ

—=—

(Մէջ Մոսքուայէ Թղթակցէն)

—

(Շարունակութիւն)

«Խաթաբալա»էն յետոյ խաղացին « Էս էլ քի մօցերլութիւն » և մեծ ամօթ ու խայտառակութիւն էր ուսանողաց համար այդպիսի անձանց յանձնել դերերը. կարապետի դերը կատարեց Պ. Դէյկարխանեանց, որ ոչ դերը գիտէր և ոչ իսկ ծերմարդու խօսակցութեան, ձայնի, շարժման և քայլի վրայ որ եւ է դաղափար ունէր. փոխանակ ծերի պատշաճ ձեւով ու ձայնով խօսելու, հանդարտ քայլելու կամ պարագայից համեմատ կիրք երեւելու և այլն, նա անդադար վազվզում էր պատանեկի աշխուժութեամբ և երիտասարդի զօրութեամբ. նա սկիզբէն մինչեւ վերջ մի քանի խօսք ասաց միայն, մնացեալ ժամանակը վազվզելու էր ըզբաղած։ Այդ պարոնը խաթաբալայի մէջ պառաւ կնոջ դեր կատարեց բաւական աջողակ, բայց կարապետի դերը բոլորովին փչացրաւ։ Մեք տեսել ենք այդ դերը կատարելիս վաղեմի ուսանող Պ. Թաւարբէկեանց, որոյ ամէն քայլը, ձայնը, շարժումը կշռած էր և կատարելապէս բընական։ Այս երկուսին մէջ համեմատութիւն անկարելի է, և Պ. Դէյկարխանեանց աշխարհիս վրայ անկարելի ծեր պատկերացրաւ մեզ։ Կէկէլի մասին ոչինչ չեմ ասել, զի օրիորդը չատ հեռի էր կատարելութենէ։ Հանդիսականք մոռացած չեն անշուշտ մի քանի տարի առաջ կէկէլի դերը կատարող օրիորդ Մ. Թ. որ դերի էութիւնը կատարելապէս ըմբռնմամբ հիացում և ուրանչանք բերաւ ամենուն վրայ։ Թոյլաւ դերը կատարեց Պ. Միրզոյեանց։ Այս գերակատարութեան աւելիւ եւս մեր բոլոր յարգանքը յարգելի պարոնին մատուցանելով կ'ասենք թէ դա միայն էր որ ըմբռնած էր իւր դերն և կատարեց ինչպէս հարկն է։ Նա յիշեցուց մեզ Նորերս իւր խմբով Մոսկուայէն անցած Ֆրանսացի կատակերգակ Ֆօքլենը, այնքան ընդունակութիւններ ցուցուց։ Բախտի բերմամբ պարոնը մասամբ նմանեցաւ Իտալացի հռչակաւոր ողբերգակ Սալուինին, որ այս ամառ Մոսկուայում քանի մը ներկայացումներ տըուաւ իւր խումբով և աքանչացուց ամենքը։ Սալուինի, իւր խումբն այնպէս էր կազմած, որ իւր բոլոր դերասաններն ու նաեւ դերասանուհին անտաղանդ և անձիր մարդիկ լինին, որպէս զի ինքն արեգակի պէս փայլի։ Իրաւ Համլէթի, Մակբէթի, Գլադիատորի և այլն մէջ անհնար էր Սալուինի, բայց Օթէլլոն չիրցաւ, ըստ իս, ներկայել ինչպէս հարկն է։ Բայց աւելորդաբանութեան մէջ չերկարելու համար Պ. Միրզոյեանցին կը վերադառնամ և կը կրկնեմ որ նա իւր շարժմունքը, իւր խօսակցութեան ձեւն, իւր փոփոխական ձայնը կատարելապէս յարմարցրած էր դերին, և սա լաւ դերակատարութեան համար ամենակարեւոր պայմանն է։ Նիկոլի դերի մասին չարժէ խօսիլ, զի վատ կատարեցաւ, ծառայի դերը — Պ. Խանաղեանց — վատ չէր։

Իմ անձնական տպաւորութիւնս ներս նկարագրելէն յետոյ, պարտաւոր եմ հանդիսականաց տպաւորութեան մասին եւս խօսել։ Պարահանդէսին չմնացի, ուստի չկրցայ ընդհանուրի կարծիքն իմանալ. բայց եթէ առ այժմ դիտողութեամբ միայն չատանամ, ըստ երեւոյթին խիստ գոհ մնացին խաթաբալայէն. մանաւանդ թիֆլիզցի վաճառականք և Լազարեան ձեմարանի աշակերտք որ բլբլում էին անդադար. սակայն կարծեմ սոցա վրա եւս դէշ ազդեց «Էս էլ մօցիքլութիւնը»։

Այս տարուայ ներկայացումէն կարծեմ մօտաւորապէս 6–700 ռուբլ կրնայ յօգուտ ուսանողաց. անցեալ տարուայ նոյն խումբի ներկայացման արդեանց կէսը գրեթէ։ Անշուշտ անհայանալի են « նոյն խումբի » և այլն բառերը, բայց այդ բառերն անհրաժեշտ են, զի Հայ ուսանողք անցեալ տարուան պէս երկու խումբ կը կազմեն, փոքր և մեծ, և առանձին ներկայացումներ կուտան, առանձին դանձարաններ ունին։ Անցեալ տարի «վոքքը» խումբն առաջ տուաւ ներկայացումն, իսկ յետոյ «մեծն»։ Այս տարի մեծ խումբն առաջին է, երկրորդը թէեւ արդէն պատրաստ է, բայց փետրուարին պիտի ներկայացում տայ։

Արդեօք ի՞նչ եղաւ ուսանողաց որ երկպառակեցան և երկու խումբ կազմեցին. ոչինչ, դա Հայի յատուկ բնութիւնն է, զի Հայք եթէ գժոյգ եւս դնան, իրենց բնութիւնը հետերնին կրտանին, և վայ դըժոգի սատանաներուն որք պիտի բռնադատուին դժոգքէն փախչելու։ Ասածիս ապացոյց՝ մեր սիրեցեալ Հայ ազգին այն ընդունակութիւնն որ « Յատանայ կամ Զար ոգի » կոչեալ աներեւոյթ էակներից երկիւղ չունի, մինչեւ անգամ իւր պատահական և ընտանեկան կեանքի մէջ սատանայից հետ գործ չունի, այլ դէ՛ե՛ր՝ և օ՛ղ՛ր՝, որք, ինչպէս ազգային զրոյցներն հաստատում են, յիսար և տկար (ի հարկէ Հայոց հետ համեմատելով) էակներ են, այնպէս որ Հայը ուզած ժամանակ կարող է ասելով բռնել այդ էակներն և տարուկներու պէս բանեցնել։

Բայց «Էլի», ինչպէս ասում են Հայերը, ի՞նչ պատահեց ուսանողաց որ քիթ-քամի մնած ձիու պէս գլուխ վեր առած գնացին։

Հայ ուսանողք, իբր 20 տարի առաջ, տեսնելով որ իրենց ընկերներից ոմանք չքաւոր են և նիւթական կարօտ, համաձայնեցան ամեն ամիս որոշեալ գումար նուիրել յօգուտ կարօտելոց. յետոյ տեսնելով որ հաւաքած գումարը բաւական չէ չքաւորներուն կարօտութիւնը լրացնելու, առանձին կանոնադրութեամբ սահմանեցին շարասնակել նուիրատուութիւնը Հայ հասարակութեան առատաձեռնութեան դիմելով միանգամայն։ Սա Հայ ուսանողաց ժողովն սկիզբն էր։ Սակայն վաղ հասկցան ուսանողք որ հանգանակութիւն անելը անյարմար է և անբարոյ, զի ազնուասիրաց սեփական աշխատութեամբ պիտի հայթայթէ իւր կեանքը և ոչ ողորմութեամբ մուրալով։ Բայց որովհետեւ այդ երկու պայմանը միանգամայն գործադրուելու հարկ կար, ուստի իմաստութեամբ որոշեցին ամեն տարի ներկայացում տալ յօգուտ ուսանողաց։ Ներկայացումը թէ և Հայ հասարակութեան առատաձեռնութեան շնորհիւ զգալի արդիւնք պիտի բերէր, այնու ամենայնիւ ժողովրդի փողը ձրիաբար չպիտի ստացուէր իբրեւ ողորմութիւն, այլ ազգօգուտ ծառայութեան փոխանակութիւն։ Այսպէս ժողովուրդը ներկայացման գալով փող պիտի տար, և փոխարէն բարոյական և մտաւոր զարգացման միջոցներ ընձեռէր։ Այս նպատակը իրագործեցաւ։ Նախ ուսանողք ներկայացնում էին այնպիսի թատերգութիւններ որ առանց կնոջ դերի էր. յետոյ Հայ օրիորդք մասնակցեցան Ռուսերէն և Հայերէն ներկայացման. վերջապէս բոլորովին թողին Ռուսերէնը և միայն Հայերէնը շարունակեցին։ Հայ ուսանողաց թատրոնը Հայ հասարակութեան ընտանեկան թատրօնը դարձուց, և Հայ օրիորդք ամեն տարի վերնանձնաբար մասնակցեցան ուսանողաց ներկայացման, որ յիրաւի խորհրդաւոր էր պանդուխտ Հային համար։ Իւրաքանչիւր ներկայացման զուտ արդիւնքը չքաւոր ուսանողաց պէսքը լրացնում էր բոլորովին, մանաւանդ թէ փոքր առ փոքր գրադարան և մասնաւոր դրամարեւս կազմուեց աւելորդով։

(Շարունակելի)

ԸՆԴ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

Վսեմափայլ Պ. Մարքի տը Նօայլի

ԳԵՍՊԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դիւանակալաւոր եւ Անդիրնակ

Ի ՆՊԱՍՏ

ՄԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅՈՑ

(ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ, ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԱՑ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԿԻԼԻԿԵԱՆ)

Հինգշ. Փետր. 17/1 Մարտ, 1883, Երեկոյեան ժամը 3½ին

Ի ԹԱՏՐՈՆ ՎԷՐՏԻ, ԲԵՐԱ

Մուտք, մէկ Օսմ. ոսկի

ԱՆԴԱՄՔ ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՑԱՆՁՆԱԹՄԲԻՆ

—o—

Մեծ Տրվ. Է., Տնօրէն Օսմ. Կայս. Պանքային	Նախագահ
Վսեմ. Նուբեան Յովհաննէս էֆ.	Դեր–Նախագահ
Մեծ. Խասեան Մկրտիչ էֆ.	Գանձապետ
» Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆ.	Քարտուղար

Տեարք

Մեծ. Ազարեան Ժօզէֆ
» Ալթունտիւրրի Առաքել
» Ասլանեան Գէորգ
» Ապտուլլահ Վիլէն
» Գարամաճեան Կարապետ
» Թորոսեան Յովհաննէս էֆ.
» Թրօթրը Հ. Զէն. կցորդ Անդ. Դեսպանատան
» Լըմուան Լէոն Տնօրէն «Քրէտի Լիոնէ» Պանքային
Վսեմ. Խումարեան Կարապետ էֆ.«
Մեծ. Կիւպէնկեան Պատրիկ
» Կիւմիւշկիրտան Գրիգոր
» Հաճեան Անտոն
Հայաճեան Բարսեղ
Վսեմ. Մաքսուտեան Սեպուհ էֆ.

Տեարք

Մեծ. Յովակիմեան Գառնիկ
» Նորատունկեան Յարութիւն
» Շահպազ Մաքսուտ
» Շամտանճեան Գրիգոր
» Ուիլիէքըր Էտ. Տնօրէն «Էքսբրէս» լրագրոյ
Վսեմ. Զայեան Իլիաս էֆ.
Մեծ. Սամանճի Գէորգ
Վսեմ. Սէրվիչէն էֆ.
Մեծ. Սիմանպօլեան Յովակիմ
» Տատեան Տիրան պէյ
» Տիմանժէ, Թղթակից Փարիզու «Թան» լրագրոյ
» Օպարէ, Նախագահ Օսմ. Ընկ. Պարտուց Ցանձնաժողովոյ։

ԻԼԱՆ

Մաքսիմը Սերասկերի Էմինէֆենտին Վ Ինշանի Պայէրէնտին

—

Խմիհ.քեամաթ վէ ինչաաթ տայիրէսի իչուն 99 սէնէսի զարֆընտա լիւզում մի զամ մուխթէլիֆ ճինսատէ քէրրիմ վէ սայիր թալիպանէն 98 սէնէսի չուպաթը բուտիւնին 14իւնճիւ բաղար երթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն պէհէր հաֆթա ճուման երթէսի վէ բաղար երթէսի վէ չարշէնպէհ կիւնլերի բարչա բարչա վէ թօբտան միւնագասայի ալէնիյէսի իճրա օլունաբաղ, մարտ իչինտէ գարարը գաթիսի իթա օլունաճաղընտան, իթայէ թալիպ օլանլարընը էյամը մէգքիւրտէ վէ չէրայիթի միւնագասայը էօյրէնմէք վէ տահա զիյատէ թաֆսիլաթ ալմագ իսթէյէնլէրին էյամը մէգքիւրէնին զայրը կիւնլերտէ տայիրէի մէգքիւրէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

10 չուպաթ 98

Իսթիհ.քեամաթ վէ ինչաաթ տայիրէսի իչուն 99 սէնէսի զարֆընտա մուգթազի օլան մուխթէլիֆ ճինս վէ չարտա քէրէսթէնին իչպու 98 սէնէսի չուպաթը բուտիւնին 14 իւնճիւ բաղար երթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն պէհէր հաֆթա բաղար երթէսի վէ չէհարշէնպէհ վէ ճուման երթէսի կիւնլերի չէրայիթի մուգարրէրէսի վէճճիվ միւնագասայի ալէնիյէսի իճրա օլունաբաղ, 99 սէնէսի մարտ իչինտէ գարարը գաթիսի իթա օլունաճաղընտան, մէգքիւր քէրէսթէյի իթայէ թալիպ օլանլարընը էյամը մէգքիւրէտէ վէ չէրայիթի միւնագասայը անրամագ վէ տահա զիյատէ թաֆսիլաթ ալմագ իսթէյէնլէրին էյամը միւնագասանը զայրը կիւնլերտէ տայիրէի մէգքիւրէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

10 չուպաթ 98

Սթամպուլ վէ Պէյօղլու վէ իսկիւտար ճիհէթլերինտէ ինչաաթը ասքէրիյէ իչուն տոգսան տոգուզ սէնէսի զարֆընտա լիւզում օլան քէօմիւր վէ չալը քիրէճի վէ գումրն էպնիյէ մահալլերինէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ չուպաթ բուտիւնին օն սէքիզինճի բաղար իսթէսի կիւնիւ տէն իթիպարէն պէհէր հաֆթա ճուման երթէսի վէ բաղար երթէսի վէ չէհարշէնպէհ կիւնլերի միւնագասայի ալէնիյէսի իճրա վէ Մարտ իչինտէ գարարը գաթիսի իթա օլունաճաղընտան էշեայի մէգքիւրէյի կերէք այրը այրը վէ կերէք ճիւմլէսիսի իթայէ թալէպ օլանլարընը էյամի մէգքիւրէտէ

La publicité de l'etranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karaekuy Déirmen Han

վէ տահա զիյատէ թաֆսիլաթ ալմագ խսթիյէնէրին էյամի մէգիւրէնին զայրը կիւնէրատ խսթիհքեամաթ վէ ինչաաթը տսքերիյէ տայիրէսինէ կէլմէկէրի իլան օլունուր։

10 շուպաթ 98

---

300 գրչ. բիրինճ բախթ
250 ատէտ էֆնաս մուսլուգ
(այրըճա միւնագասա օլունճագ տըր։)
3000 գրչ. մախլուտ մըսմար
150 ատէթ ճէտիտ գազմա
200 » ճէտիտ չափա
400 » քիւրէք
5000 » մանտալ մըսմարը
200 գրչ. բախթ մըսմարը
50 փաքէթ վիտալը չիվի
(այրըճա միւնագասա օլունճագ տըր)
400 ֆըչը գարֆիցայ մուխթէլիֆ նիւմէրօտա
7000 գրչ. զինկ մուխթէլիֆ նիւմէրօտա
200 գրչ. խալիս գալայ
2000 գրչ. գուրչուն պորու մուխթէլիֆ նիւմէրօտա
50 փաքէթ մուխթէլիֆ մէնթէչէ

Իսթիհքեամաթ վէ ինչաաթ տայիրէսի միւթէֆէրրիգա անպարը իչիւն տոգսան տոգուզ սէնէսինտէ լիւզումի օլան պալէատէ մուհարրէր էշեանըն չուպաթը բուսմինին օն տէօրտիւնճի բազար էրթէսի կիւնինտէն ինիպարէն պէհէր հաֆթա ճումա էրթէսի վէ բազար էրթէսի վէ չէհարշէնպիհ կիւնէրի չէրայիթի մուգարրէրէսի վէճէվլէ վէ իչ գըթա միւնագասա բուսուլաբյա միւնագասայի ալէնիկէսի, իճրա օլունարագ մարտ իչինտէ գարարը գամիսի իճրա օլունճաղընտան իթպաէ թալիպ օլանլարըն էյամի մէգիւրէրէտէ վէ չէրայիթի միւնագասայը էօյրէնմէք վէ տահա զիյատէ թաֆսիլաթ ալմագ խսթէյէնէրին էյամը մէգիւրէրէտէն զայրը կիւնէրատ տայիրէի մէգիւրէրէյէ կէլմէկէրի իլան օլունուր։

10 շուպաթ 98.

ԳԱՂՂԻԱԲԷՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԸՍ ՕԼԷՆՏՕՐԳԻ

—o—

Ա. Մ. Գարափէշան

Կեդրոնատեղին է Մ. Ց. Փափազեանի կազմատունը Ցակոբեան խան վերի յարկ թիւ 15, եւ Ուղուն չարշի Քիլիտ խանի կարգ թիւ 370. Գրատուն Գաւառական. Ս. Ց. Փափազեանի վաճառատունը։

Ի գին 15 դահեկան

ԽՄԲԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ն. ԲԱՒԷԼ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայէ և Բոլիէ դէպ Կանստանդնուպոլիս բանող

Մեկնումը Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղութիւն և գրել ուղեւորութիւն

Յառաջիկայ ուղեւորութիւնն ի Բոլիէ, հանդիպելով ի Տրապիզոն եւ ի Պաթում պիտի կատարուի 1ս Մայիս շոգենաւով, որ փետր. 28ին Մարսիլիայէն եւ մարտ. 7ին ալ Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լէ Վոյ։

Նաւուղէնքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԼՈՐԱՆ ԲԸՊՈՒԼ
Մոմհանէ փողոց, թիւ 114

ՔԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՐ

Որ ամիսը տասն մ'անգամ կը բռնէ Լիվերբուլ և Մէլբուրնի դէպ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադրիա	3,000	Մարսէյ	2,500
Աֆրիկէ	3,000	Նանթ	2,500
Պորնէօ	4,600	Բանգոնգ	5,000
Պոմպէյ	3,800	Բորնէօ	3,200
Պոլտէ	2,500	Բալտիա	3,000
Պրէմէն Քոլոն	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆոլոնիա	5,000	Սէրէս	4,600
Քոլոնիա	4,700	Սարեպտա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմբրա	2,500	Սէրոն	3,000
Կալէտոնիա	4,000	Թարէգա	3,000
Քէրոար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարմոն	3,000		

Յառաջիկայ արտօնութիւն ունի ճանապարհ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Գալատիա։

Ցնօրէնք ընկերութեան
ՊԸՐՆՍ ԵՒ ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ռըմֆորտ Սթ. Լիվերբուլ։

ԲԱԲԱՑԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէլբուրնէ և Օտէսայի դէպ Կանստանդնուպոլիս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՐ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ա.յա Սոֆիա	3,000	
Աբարտա	2,500	Ռոբերս
Աբերտէա	2,500	Քրուիքշանք
Լոտոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասիլիա	3,500	Մարշ
Բոմբէյ	2,800	Ֆօթբրճիլ

Այս շոգենաւք կին ֆամբրդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ և Մէլբուրնէ դէպ Կանստանդնուպոլիս շարունակ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Գրանթ	4,200	Ուէլզ	3,000
Ֆրոս	4,000	Նէբրիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Ռէբա	3,000
Սէսոստրիս	3,250	Իզիս	2,600
Թէպէ	3,250	Ադրանդէտ	1,700
Մանիլա	3,250	Լոյտնա	800
Նէբա	3,250	Օլինդա	800
Մարեմնիս	3,250	Սեսիլ	750

Օղէրիս շոգենաւը, նաւապետ Բոյ, Լիվերբուլէն պիտի հասնի դէպ ի 20 ներկայ ամսոյս։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճանապարհներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՌԻԹՈՒ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար

Մէյտանլըդ սոգագ, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՅԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ
թիւ 1 եւ 3, Ղարաբէտ խան,
Գալատա փողոց, Գալաթա.

Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերբուլ։

Գործակալներ

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ռիթիոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իսոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէգրորուլոյ

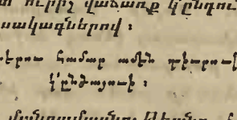

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆԴ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՐ

Որ կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլ և Արբելէց դէպ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճիրիա	2,500	Ֆավնիա	3,700
Ալեքսանդրա	2,500	Ֆլորիտա	3,700
Անտուերպեան	2,500	Ֆլավիան	3,700
Արենեան	2,500	Իպերիան	5,500
Աբարտան	3,700	Իլլիրիան	5,500
Պալերման	6,000	Իտրիան	5,500
Պուլիերան	6,000	Լեսպեան	2,200
Քոսրիլան	800	Լիկորնիան	2,500
Սայրենեան	2,000	Լիսպան	800
Տորոս	700	Օքսրոս	700
Էմիրէզը	3,700	Բերիան	3,800
Ֆոպան	3,700	Վալենսիան	6,800
Ֆալերնան	3,700	Վիրճինիան	6,800

Անտուերպեան շոգենաւը Լիվերբուլէն ամսոյս 19ին մայրաքաղաքս հասաւ եւ պիտի մեկնի յառաջիկայ շաբթու ընդունելու հանդիպելով Լիվերբուլ երթալու համար։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ գաս ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղղորդներս համար ամեն դիմումներ կ'ընդունուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
թիւ 34, 35, 36, Եէնի Մէյլէթ խան, Գալաթիա

Նաւաստիաք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներ

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալտար, Պ. Պ. Քարվէր եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան եւ ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկօրտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ եւ ընկ.

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Կ. Պոլիս, Ռիզա փաշա եսդուչը Շարք չարշըսը թիւ 33 Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքի. սեղեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Երանոս էֆ. Աթամալեան.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէլլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աւետիս էֆ. Քէօլէեան։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ Խորոյ էֆ. Էսկիեան.
ՏՐԱԳԻԶՈՆ. Սահակ էֆ. Եթմէքճեան.
ԵՒԴՈԿԻԱ. Գէորգ էֆ. Նազարեան
ՄՈՒՇ. Արմենակ էֆ. Խանազատեան
ՎԱՆ. Գեւորս էֆ. Գաբամաճեան
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ էֆ. Խարամեան
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Կ. Ոսկերչեան
ՅՕԳԾԱՆ. Յէրհաս էֆ. Ս. Յէրհասեան.
ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱՂԱՔԱ. Գեւորս էֆ. Հէքիմեան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՓՈՐՍԱ

Ղալաթիա 11 փետր.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա	3 ամիս,	ստր. 110 3/4 առ
Փարիզ	3 »	Ֆր. 22,70 առ

Ա.Ն.Գ. լիր
Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՃԵԹՂԹՈՅ

Օսմ. Քօնս. ջոցուեցաւ (գ. կ.)	15,8
բացուեցաւ	15,6
կէս օրին	15,6
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	80,10

Ա.Ն.Գ. լիր

Սօսիէթէ ֆինանսիալ 6 0/0	5, 8
» 0/0 Օթօման	4, 5
Կ. Պոլսոյ Գանձան	8,10
Գրէքական ֆինանսիալ 6 0/0 Օսմ. լիր	6, 8
Փոխ. 1865 (Մուքթան) 6 0/0 Ֆր.	
» 1865 » 6 0/0	71,
» 1869 (Բիլնար) 6 0/0	65.
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզոր)	22.50
» 1873 (Բիլնար) 6 0/0	58.
Ռումէլիի երկաթուղի	56,
Լաւրիոն (գ. կ.)	165,
Թրամուայ Օսմ. լիր	545,
Թաթարեան	970
Հէվալէսիոպ	25
Բէքոր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ
(Օսմ ոսկին 100 ղրշէն)

Անգղիական ոսկի	110	18	
Գաղղիական »	88	5	
Բոլ	90	15	
Դրեմիզ	51	25	
Գաւառաց թուղթ (գարիք)	910		
» արծաթ (նոր)	91	6	
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108	10	
Վենետիկ	104	5	
Լիզբոնա	104		
Մէքթուբ	102		

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՓՈՐՍԱ

Լոնտրա 22 փետր.

Անգլ. Քօնս.	102 7/16
Օսմ. »	11 7/8
Փոխ. 1865	14 1/2
» 1869	15
» 1871	74 1/4
» 1872	23 1/2
» 1873	11 7/8
» 1877	86 1/2
Զանք Օթօման	19 1/4
Դուս. փոխ. 7էլ	84 3/4
Եգիպտ. միացեալ	71 7/8
» արտօնեալ	94 7/8
Տայրա Եանիէ	72 1/4
Փոխ. Ռուշիտ	94 1/8

Փոխանակագիր փարիզի վրայ

Փարիզ 23 փետր.

Գաղղ. Քօնս. 5 0/0	115.15
» » 5 0/0	80,25
Օսմ. Քօնս.	12.7,50
Փոխ. 1865 Ֆր.	—
» 1869	63
» 1873	59
Օսմ. Երկաթուղի	54,37
Զանք Օթօման գ. կ.	737,50
Քրէտի Լիոնէ գ. կ.	560.30
Դուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	90,25
» » Արբելեան	—
Իսպալ. Քօնս.	33,25
Սպանիա. միացեալ	365.75
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ	25,24

Վիէննա 22 փետր.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	120,
Ռումէլիի երկաթուղի	26,

ԿԷՍ ՕՐ 6.10

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ — (Սկսեալ 1 Հոկտ. 1881 մինչեւ յետոյ պնօրէնութիւն)

ԳԻԾ
Կ. ՊՈԼԻՍ – ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ

Կ. Պոլսէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 2 Ճանբ. Առտ. Ժ. Վ.
Կ. Պոլիս Մեկնումը	7 15
Դուսմ-գարու	7 27
Եէսի-գուլէ	7 41
Մաքրիգիւղ	8
Այսիէֆանոս	8 14
Քիւչիւք-չէքմէճէ	8 26
Սբարթա-գուլէ	9 12
Հաարմքէօյ	9 49
Զաթալճա	10 35
Գապաքճէ Ժամանումը	11 7
Մեկնումը	11 17
Սինէքլի	12 20
Զէրքէսքէօյ Ժամ.	1 4
Մեկ.	1 34
Զորլու Ժամ.	2 23
Մեկ.	2 33
Մուրաթլը–Քէօբէքլի	3 27
Սէիլէր–չիֆթլիք	4 2
Լիւլէ–Պուրկազ	4 45
Պապա–Էսքի	5 30
Բավլո–քէօյ	6 17
Ուզուն–քէօյ	7 15
Գուլէլի–Պուրկազ Ժամ.	7 38
Մեկ.	7 58
Ուրլի	8 24
Ադրիանուպոլիս Ժամ.	9 14
	Իրիկ.

Սարամպէյէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 121 Խառն Առտ. Ժ. Վ.
Սարամպէյ Մեկ.	6 7
Ժամ.	6 41
Թաթար Բազարճըք Մեկ.	6 51
Ժամ.	8 4
Փիլիպէ Մեկ.	8 29
Գամլճիցա	9 2
Բաբաղլը	9 47
Եէնի–Մահալլէ	10 35
Հաաքէօյ–Գաղաճըք	11 55
Թըրնովա Ժամ.	12 43
Մեկ.	1 23
Հարմանլը	2 11
Մուսթաֆա–փաշա	3 22
Գասրքէօյ	4 8
Ադրիանուպոլիս Ժամ.	4 54
	Իրիկ.

Ադրիանուպոլիս Մեկ.	8 31
Գասրքէօյ	9 18
Մուսթաֆա փաշա	10 3
Հարմանլը	11 25
Թըրնովա Ժամ.	12 2
Մեկ.	12 43
Հաաքէօյ–Գաղաճըք	1 46
Եէնի–Մահալլէ	3 6
Բաբաղլը	3 49
Գամլճիցա	4 36
Փիլիպէ Ժամ.	5 4
Մեկ.	5 34
Թաթար Բազարճըք Ժամ.	6 47
Մեկ.	6 57
Սարամպէյ	7 31
	Իրիկ.

ԳԻԾ
ԳՈՒԼԷԼԻ–ՊՈՒՐԿԱԶ–ՏԷՏԷԱՂԱՃ

Տէտէաղաճէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 222 Խառն
222 թիւ կառախումբն երեւշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կը բռնէ։	Կէս օրէն վերջը Ժ. Թ.
Տէտէաղաճ Մեկ.	12 14
Ֆէրրէ	1 54
Պիտիքլի	3 20
Սուֆլի	4 23
Տիմիթօքա	5 42
Գուլէլի–Պուրկազ Ժամ.	6 17
	Իրիկ.

Ադրիանուպոլսէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 221 Խառն
221 թիւ կառախումբն երեւշաբթի, շաբաթ և կիրակի օրերը կը բռնէ։	Առտ. Ժ. Թ.
Գուլէլի–Պուրկազ Մեկ.	8 52
Տիմիթօքա	9 37
Սուֆլի	11 2
Պիտիքլի	12 10
Ֆէրրէ	1 21
Տէտէաղաճ Ժամ.	2 23
	Իրիկ.

2 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

ԳԻԾ
ԹՐՆՕՎԱ–ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Թրնովայէն մեկնող կառախումբ (*)	Կ–խմ. Թ. 322 Խառն
	Իրիկ. Ժ. Թ.
Թրնովա Մեկ.	1 3
Գարաբունար	1 51
Բասնէ–մահալլէսի	3 2
Եէնի–Զագրա	4 17
Քէրմանլը	5 15
Եամպոլու Ժամ.	6 11
	Իրիկ.

122 եւ 121 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

Եամպոլուէն մեկնող կառախումբ (*)	Կ–խմ. Թ. 321 Խառն
	Առտ. Ժ. Թ.
Եամպոլու Մեկ.	7
Քէրմանլը	8 6
Եէնի–Զագրա	9 14
Բասնէ–մահալլէսի	10 29
Գարաբունար	11 33
Թրնովա Ժամ.	12 13
	Իրիկ.

121 եւ 122 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

(*) 322 թիւ կառախումբն երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կը բռնի։

(*) 321 թիւ կառախումբն երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը կը բռնի։

ԳԻԾ
ՎԱՌՆԱ–ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Վառնայէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 402 Թղթատար Առտ. Ժ. Վ.	Առտ. Ժ. Վ.
Վառնա (Պէ–ֆէ) Մեկ.		8 15
Կիւպէճէ	8 47	8 49
Բրավատի	9 47	9 52
Շումնու–Ռօատ	10 45	10 50
Շէյթանճըք (Պէ–ֆէ)	11 45	12 8
Իչիքլար	12 35	12 57
Ռազկրատ	1 36	1 41
Վէթօվա	2 37	2 41
Զէրնավօտա	3 14	3 19
Ռուսճուք (Պէ–ֆէ) Ժամ.	3 56	
	Իրիկ.	

ԳԻԾ
ՌՈՒՍՃՈՒՔ–ՎԱՌՆԱ

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 421 Խառն Առտ. Ժ. Վ.	Առտ. Ժ. Վ.
Ռուսճուք Մեկ.	7 49	7
Զէրնավօտա	8 46	7 54
Վէթօվա	10 2	8 49
Ռազկրատ	11 13	10 20
Իչիքլար	12 7	11 16
Շէյթանճիք	1 28	12 36
Շումնու–Ռօատ	2 43	1 43
Բրավատի	3 53	2 48
Կիւպէճէ	4 32	3 56
Վառնա Ժամ.		
	Իրիկ.	

ԳԻԾ
ՍԷԼԱՆԻԿ–ԻՍՄԻՐԻՊ–ՄԷԹՐՕՎԻՑԱ

Սէլանիկէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 522 Խառն Առտ. Ժ. Վ.
Սէլանիկ (Պէ–ֆէ) Մեկ.	6 40
Թօրսէն	7 8
Ամաթօվօ	8 34
Քարասուլու	9 9
Կումէնճէ (Հ–Լ.)	9 25
Կէօրկէլի	10 27
Միհօվսէ	11 25
Սմիրնիցա (Հ–Լ.)	11 42
	Կէս օր
Ժամանումը	12 31
Տէմիրգարու (Պէ–ֆէ) Մեկնումը	12 56
Քրիվօլագ	2 4
Վէնէճիանօ–Կրատիսք	3 7
Բէօրբիւլիւ	4 30
Զէյտինքօ	5 38
	Իրիկ.
Իւսքիւպ (Պէ–ֆէ) Ժամ.	6 34

Միթրովիցայէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 621 Խառն Առտ. Ժ. Վ.
Մեկնումը Միթրովիցա (Պէ–ֆէ)	8 55
Բրիչլինա	10 11
Լիրֆիան	11 15
Վէրսովից	12 16
Բասանիք	
Եէյշան	
	Իրիկ.
Իւսքիւպ (Պէ–ֆէ) Ժամ.	2 45

	Կ–խմ. Թ. 521 Խառն Առտ. Ժ. Վ.
Իւսքիւպ (Պէ–ֆէ) Մեկ.	6 9
Զէյտինքօ	7 27
Բէօրբիւլիւ	8 48
Վէնէճիանօ–Կրատիսք	10 6
Քրիվօլագ	11 14
	Կէս օր
Ժամանումը	12 7
Տէմիրգարու (Պէ–ֆէ) Մեկնումը	12 22
Սմիրնիցա	1 29
Միհօվսէ	1 41
Կէօրկէլի	2 40
Կումէնճէ	3 40
Քարասուլու	3 54
Ամաթօվօ	4 28
Թօրսէն	5 22
	Իրիկ.
Սէլանիկ (Պէ–ֆէ) Ժամ.	6 18

Այս կառախումբ Սէլանիկէն եկող 522 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

Այս կառախումբ Միթրովիցայէն եկող 621 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

ԳԻԾ
ՌՈՒՍՃՈՒՔ–ՎԱՌՆԱ

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 401 Թղթատար Առտ. Ժ. Վ.	Առտ. Ժ. Վ.
Ռուսճուք (Պէ–ֆէ) Մեկ.		11 10
Զէրնավօտա	11 52	11 57
Վէթօվա	12 34	12 36
Ռազկրատ	1 32	1 37
Իչիքլար	2 19	2 21
Շէյթանճըք (Պէ–ֆէ)	3 2	3 20
Շումնու–Ռօատ	4 6	4 11
Բրավատի	5 4	5 6
Կիւպէճիէ	6 3	6 5
Վարնա Ժամ.	6 37	
	Իրիկ.	

Յանմ. — 401 եւ 402 թիւ թղթատար կառախումբք ամեն շաբթու չորեքշաբթի եւ շաբաթ օրերը միայն տեղի կունենան։

ԳԻԾ
ՎԱՌՆԱ–ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Վառնայէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. Թ. 422 Խառն Առտ. Ժ. Վ.	Առտ. Ժ. Վ.
Վառնա Մեկ.		8 15
Կիւպէճէ	8 52	8 55
Բրավատի	10 1	10 6
Շումնու–Ռօատ	11 6	11 21
Շէյթանճիք	12 35	1 5
Իչիքլար	2 13	2 20
Ռազկրատ	3 3	3 18
Վէթօվա	4 20	4 23
Զէրնավօտա	5 2	5 7
Ռուսճուք Ժամ.	5 54	
	Իրիկ.	

421 եւ 422 թիւ խառն կառախումբք ամեն շաբթու երկուշաբթի, երեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ եւ կիրակի օրերը միայն տեղի կունենան։